

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

## DE TWEEVOLDIGE BETEKENIS VAN DE NOORSE DEMOCRATIE

### I

Het woord « democratie » kan op twee manieren worden verklaard. Allereerst is « democratie » een staatsinrichting waarin de bevolking haar regeerders rechtstreeks of indirect aanduidt, bijvoorbeeld door periodieke verkiezingen. Deze betekenis van « democratie » is etymologisch ook de juiste.

De tweede betekenis van « democratie » is een staat, waarin de vrijheidsrechten van de burgers gegarandeerd zijn, met andere woorden waarin de Staat zich van bepaalde bemoeiingen onthoudt en elke particulier over een gebied beschikt dat principieel onttrokken is aan het overheidsgezag <sup>(1)</sup>.

Hierbij aansluitend heeft het woord « vrijheid » twee betekenissen :

a) de zogenoemde negatieve vrijheden, dit zijn de klassieke rechten van de enkeling : vrijheid van godsdienst en erediens, recht van vrije meningsuiting, persvrijheid, vrijheid van vereniging en vergadering, rechtsveiligheid, huisvrede, enz. ;

b) de positieve vrijheden, met andere woorden het recht van alle burgers om deel te nemen aan de gezagsuitoefening in de Staat of althans om mede de personen aan te duiden, die met dit Staatsgezag zullen worden bekleed <sup>(2)</sup>.

Het is wellicht de droom van elke democraat, dat eens deze beide begrippen zouden kunnen samenvallen. Zij kunnen trouwens als twee aspecten van hetzelfde fenomeen worden beschouwd : enerzijds de samengevoegde rechten van de bevolking als groep van enkelingen tot zelfbeschikking als maatschappelijk-territoriale groep en anderzijds de afzonderlijke rechten van de individuen. De collectieve rechten van het volk komen neer op de eis, dat, gelet op de afwezigheid van eenstemmigheid, de meerderheid in een land haar wil kan en mag doorzetten, terwijl de individuele grondrechten de bescherming van de minderheden inhouden.

Uit de praktijk zowel van het heden als van het verleden blijkt, dat de democratie in haar dubbele betekenis niet zo vaak werd verwezenlijkt. We leerden op de schoolbanken dat in de « gemeenten » tijdens de Middeleeuwen de burgers actief deelnamen aan het overheidsbestuur en men zegde ons dat dit « democratisch » was <sup>(3)</sup>. On-

getwijfeld, maar er was geen sprake bijvoorbeeld van vrijheid van denken of van godsdienst en evenmin van economische vrijheid, die zo nauw aan het hart lag van de Franse burgerij van 1789 : het gilde- en ambachtswesen maakte bijvoorbeeld de vrije keuze van het beroep onmogelijk.

Ter zake ging het om een « totalitaire » democratie, vermits de bevolking als geheel wel rechten had maar de enkeling niet, die helemaal in het maatschappelijk bestel was opgenomen. Er bestonden dus wel « positieve » vrijheden maar geen « negatieve ».

Nu een voorbeeld in de omgekeerde zin : in het negentiende-eeuwse België (1831-1893) bestond wel de negatieve democratie en waarborgde de Grondwet de voornaamste individuele vrijheidsrechten van de particulieren. Van positieve vrijheid was er niet veel sprake : circa 99 % van de bevolking was van het kiesrecht beroofd <sup>(4)</sup>. Alleen de rijke mannen (en niet eens de rijke vrouwen) mochten stemmen en bijdragen tot de vorming van de Staatsbeslissingen doorheen de aanwijzing van de volksvertegenwoordigers, senatoren, provincieraadsleden. Aangevoerd werd toen dat de voornaamste taak van het Parlement (alsmede van de gewestelijke en plaatselijke beraadslagende lichamen) erin bestond de belastingen goed te keuren en dat dus de belastingplichtigen alleen hierover moesten beslissen. Men vergat hierbij, dat er ook indirecte belastingen werden geheven, die door alle consumenten en dus ook door de kiesonmondige burgers werden betaald ; ook werd over het hoofd gezien dat het parlement ook andere beslissingen nam dan louter fiskale, zoals onder meer de vaststelling van de militaire dienstplicht waaraan ook onderworpen waren de niet-stemgerechtigde burgers. Wij zouden de Belgische Staat van 1831 tot 1893 derhalve kunnen beschrijven als een door geld-aristocratie geleide rechtsstaat ; het was inderdaad een rechtsstaat vermits de mensen er het genot van hun individuele en burgerlijke rechten hadden, welke beschermd werden door een onafhankelijke rechterlijke macht ; de gezagdragers in deze rechtsstaat vertegenwoordigden echter alleen een beperkt deel van de bevolking, namelijk de rijke burgerij, terwijl het overige en overgrote deel hun staatsburgerlijke rechten niet mochten uitoefenen. De geleidelijke invoering van het algemeen stemrecht tijdens de lange periode van 1893 tot 1948 heeft aan deze toestand een einde gesteld.

Wij zouden nog andere voorbeelden kunnen aanvoeren maar deze twee volstaan om aan te tonen :

1° dat de werkelijke uitoefening door een volk van zijn soevereine rechten niet noodzakelijk gepaard gaat met een toestand waarin aan de leden van de betrokken volks-gemeenschappen het bezit van hun menselijke grondvrijheden is verzekerd, welk besluit de lezer misschien niet zal verbazen ;

2° dat de individuele gronrechten soms geëerbiedigd worden in staatsinrichtingen, welke niet voorzien in de daadwerkelijke deelneming van de burgers aan de werking van de overheidsinstellingen.

De tweede conclusie klinkt wellicht eigenaardig : er moet onmiddellijk hieraan worden toegevoegd, dat in een dergelijk geval de feitelijke uitoefening van de individuele rechten door de betrokken burgers, die wel rechtsbescherming maar geen politieke volwaardigheid genieten, vrij theoretisch is. In zulk geval zijn vaak de gronrechten louter formeel gelet op de sociaal-economische omstandigheden, meer bepaald ten gevolge van het niet-bestaan van een veralgemeend stelsel van maatschappelijke zekerheid <sup>(5)</sup>.

## II

In deze bijdrage willen wij nu onderzoeken of en in welke mate het Noorse staatsbestel aan de tweevoudige vereiste van de democratie beantwoordt. Daarna zullen wij nagaan of Noorwegen op dat gebied beter geslaagd is dan België.

Het eerste punt dat wij moeten behandelen, is de vraag welke rechten van de mens door de Noorse grondwet zijn vastgelegd <sup>(6)</sup>.

Artikel 100 waarborgt op omstandige wijze de vrijheid van gedachte en de vrijheid van drukpers op elk gebied met inbegrip van het recht om ongestraft zijn mening over het staatsbestuur of over om het even welke andere aangelegenheid te kennen te geven. Beperkingen zijn aan deze vrijheid gesteld ; zij hebben betrekking op de aansporing tot ongehoorzaamheid aan de wetten, op blijken van minachting voor godsdienst of zedelijkheid en voor de grondwettelijke machten, alsmede op belastingen van andere mensen.

Dit recht van vrije meningsuiting omvat de godsdienstvrijheid. Deze vrijheid is echter ook aan bepaalde beperkingen onderworpen : inderdaad, de Evangelisch-Lutherse godsdienst is de officiële Staatskerk van het koninkrijk Noorwegen (artikel 2). Tot deze kerk moeten behoren de vorst, alsmede de meerderheid van de ministers (de zogenoemde leden van de Raad van State) (artikels 4 en 12). De Koning is belast met het geven van richtlijnen aan alle openbare kerkdiensten, inrichtingen van de eredienst, godsdienstige verenigingen en genootschappen en aan de godsdienstleraars. Hij benoemt onder meer tot de bedieningen in de Kerk (artikels 16 en 22). Verder dient gezegd, dat de Noorse ouders, die de Evangelisch-Lutherse godsdienst belijden, ertoe gehouden zijn hun kinderen in dit geloof op te voeden (artikel 2) .

Wat de persoonlijke rechtsbescherming betreft, zijn verschillende grondwetsbepalingen van belang : artikel 96 (niemand kan worden vervolgd dan krachtens de wet noch gestraft dan krachtens een rechterlijk vonnis ; ondervraging door foltering is verboden) ; artikel 97 (de wet kan geen terugwerkende kracht hebben) ; artikel 99 (niemand kan gearresteerd of opgesloten worden dan in de bij de wet bepaalde gevallen en op de bij de wet voorgeschreven wijze) ; artikel 192 (onschendbaarheid van de woning).

Ook de sociaal-economische grondrechten zijn in de basiswet opgenomen : vrijheid van handel en nijverheid ;

grondwettelijke onmogelijkheid om de algemene verbeurdverklaring van roerende en onroerende goederen in te stellen of uit te spreken ; onteigening te algemenen nutte kan slechts gebeuren tegen volledige vergoeding ten laste van de openbare schatkist ; recht op arbeid om in hun levensonderhoud te voorzien voor alle werkbekwame personen ( artikels 101, 104, 105 en 110).

In verband met de rechtsgelijkheid der burgers, deze is vastgelegd in artikel 23. Op grond van deze bepaling is de toekenning van erfelijke voorrechten verboden. Adellijke titels zijn dus onbestaand in het Noorse koninkrijk. Artikel 92 stelt de gelijke toegang in tot de openbare ambten voor alle Noorse burgers. Als algemene voorwaarde geldt, dat zij de taal van het land moeten spreken. Wat de rechtsgelijkheid tussen de geslachten betreft, valt aan te stippen dat de vrouwen reeds in 1907 stemrecht kregen en sinds 1913 staatsburgerlijke gelijkberechtigting met de mannen genieten.

Uit bovenstaande beschrijving blijkt, dat de persoonlijke vrijheid (habeas corpus) bijzonder goed is beschermd. De sociaal-economische rechten beantwoorden aan het schema van een sociale markteconomie : particuliere eigendom en vrijheid van onderneming enerzijds en concreet recht op arbeid anderzijds. Zwakker is de grondwettelijke bescherming van de vrijheid van denken, vermits zij enigszins beknot wordt. Vrijheid van vereniging en van vergadering is niet uitdrukkelijk in de Grondwet opgenomen.

## III

Een tweede probleem dat wij moeten onderzoeken, houdt verband met de verdeling der Staatsmachten. Oud-minister prof. dr. Ganshof van der Meersch heeft met betrekking tot de scheiding der machten doen opmerken, dat er buiten en boven de drie klassieke machten (de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke) de grondwetgevende macht bestaat <sup>(7)</sup>.

In Noorwegen vallen de wetgevende en de grondwetgevende functies niet samen, al worden zij hoofdzakelijk door hetzelfde orgaan (de Storting of het parlement) uitgeoefend. Inderdaad, de rechterlijke macht beschikt over het toetsingsrecht op de door het parlement goedgekeurde wetten : het Hoge Gerechtshof heeft krachtens een gevestigde gewoonte het recht om eventueel te verklaren, dat een bepaald wetsartikel in strijd met de grondwet is <sup>(8)</sup>. Al gebeurt het in werkelijkheid slechts heel zelden dat het Hoge Gerechtshof tot een dergelijk besluit komt, toch is dit controlerecht van groot belang voor de individuele gronrechten van de particuliere burgers en voor de vrijheid van de minderheidsgroepen : het bestaan van dit recht in hoofde van de rechterlijke macht zal allicht de politieke meerderheid in de Storting tot voorzichtigheid aanmanen.

De grondwettelijke voorzieningen in verband met de rechten van de mens zijn dus afdwingbare bepalingen.

Ondanks de grote strakheid van de Noorse grondwet, die slechts na een ingewikkelde en lange procedure kan worden gewijzigd, is zij reeds talloze malen in de loop van de geschiedenis veranderd geworden <sup>(9)</sup>.

Dit is precies het gevolg van het controlerecht van de rechterlijke macht op de grondwettelijkheid van de door het parlement genomen beslissingen. De dwingende kracht van de Grondwet ten aanzien van de wetgever noopt de Storting ertoe de Grondwet aan te passen vooraleer wetsontwerpen en in onze tijd vooral internationale verdragen goed te keuren, die afwijken van de hoogste rechtsregeling <sup>(10)</sup>.

Als typisch voorbeeld kan hier gelden, de wijze waarop Noorwegen toetreden is tot de Europese conventie tot bescherming van de rechten van de mens en van de

fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950. Artikel 9 van dit verdrag heeft betrekking op de vrijheid van godsdienst en van eredienst. Dit artikel was moeilijk te verzoenen met het toenmalige artikel 2 van de Grondwet, dat de Jezuïeten de toegang tot het land ontzegde. Derhalve bekrachtigde de Noorse wetgever het bedoelde verdrag slechts onder voorbehoud wat artikel 9 betrof. Tevens werd een procedure ingesteld tot herziening van de Grondwet. De met het verdrag strijdige grondwetsbepaling werd opgeheven en de Noorse wetgever kon dan ook aan het vroeger gemaakte voorbehoud verzaken. Dit voorbeeld bewijst én de waarde van de grondwettelijke garanties én de ernst waarmee de Noorse gezagdragers hun internationale verbintenissen opnemen <sup>(11)</sup>.

Het vertrouwen dat de Noorse burger kan stellen in de grondwettelijke waarborgen is dus viervoudig :

1° vertrouwen gelet op de rechtskracht van de Grondwet ten aanzien van het parlement ;

2° vertrouwen in de rechterlijke macht die onafhankelijk is ten opzichte van de andere machten en zelfs van de wetgever ;

3° vertrouwen in de bestaande wetgevingen die niet met terugwerkende kracht kunnen worden gewijzigd ;

4° vertrouwen in de toekomstige ontwikkeling van hun Staatsrecht vermits de grondwet wel herzien en aangepast mag worden maar dat de basisprincipes ervan niet kunnen worden gewijzigd (artikel 112).

Uit dit alles blijkt wel duidelijk, dat de individuele rechten van de Noorse staatsburgers geen dode letter zijn noch loutere beginselverklaringen. Het betreft vrijheden, die waarachtige juridische rechten vormen, waarvan de naleving voor de rechtbanken kan worden afgedwongen. Bovendien bestaan zij niet alleen formeel maar wordt hun feitelijke toepassing in de hand gewerkt door een maatschappelijke organisatie waarin op algemene wijze de sociale verzekeringen de rechtsonderhorigen een menswaardig bestaan verzekeren <sup>(12)</sup>.

Ten slotte dient gezegd, dat de grondwettige rechtsgelijkheid, dit is de gelijkheid der burgers tegenover wet en staat, gepaard gaat met een streven om door middel van belastingheffing en sociale uitkeringen ook meer feitelijke gelijkheid tussen de mensen op financieel gebied te bevorderen door zowel grote verrijking als zwarte armoede uit de Noorse volksgemeenschap te bannen <sup>(13)</sup>.

#### IV

Het volgende punt dat wij zullen onderzoeken, is de vraag of de Noorse bevolking tot de democratische mondigheid is gekomen, met andere woorden of het Noorse volk zijn zelfbeschikkingsrecht ongehinderd kan uitoefenen (door al dan niet rechtstreeks) zijn bewindvoerders aan te wijzen.

Naar luid van artikel 49 van de Grondwet behoort de wetgevende macht aan het volk, dat deze macht uitoefent doorheen de Storting. In Noorwegen mag dus iedere burger een wetsvoorstel opstellen doch om het aanhangig te maken, moet hij een parlements lid vinden, die bereid is het te ondertekenen en in te dienen.

De Storting wordt gekozen op basis van het algemeen stemrecht volgens een stelsel van evenredige verdeling der zetels <sup>(14)</sup>. Deze evenredige vertegenwoordiging wordt enigszins verzacht door :

a) een oververtegenwoordiging van de minder bevolkte streken ten nadele van de grote centra ;

b) een oververtegenwoordiging van de grote partijen ten nadele van de kleine.

De Storting is het hoogste staatsorgaan vermits deze beraadslagende vergadering drie machten uitoefent :

1. de aanwijzing van de regering ;

2. de wetgevende functie ;

3. de grondwetgevende functie.

Deze hoogste macht is geen almacht, zoals bijvoorbeeld die van het Engelse Lagerhuis. Noorwegen is zoals wij het reeds zegden een rechtsstaat : alle staatslichamen, inclusief het hoogste, zijn gehouden door algemene en onpersoonlijke rechtsregels, ten deze door de Grondwet.

De aanduiding van de regering door de meerderheid van de Storting is het gevolg van de invoering in 1884 van het parlementair stelsel <sup>(15)</sup>. De invoering van het parlementarisme heeft heel wat strijd gekost : strijd tussen het parlement en het staatshoofd om het werkelijke gezag in handen te krijgen, meer bepaald om uit te maken wie het recht had om de regeringen aan te stellen en af te zetten. Daar het staatshoofd in de negentiende eeuw een vreemdeling was, namelijk de koning van Zweden, viel de antithese vorst versus volk samen met de tegenstelling vaderland versus vreemde overheersing, wat psychologisch buitengewoon doeltreffend is : meer eensgezindheid in eigen rangen, vermits de democraten en de nationalisten hand in hand konden strijden. De benoeming in 1884 van een parlementaire regering werd dan ook beschouwd als een overwinning én van de Noorse Staat én van de Noorse bevolking.

Wat de verhouding tussen het staatshoofd en het parlement betreft, dienen nog enkele andere grondwettelijke voorzieningen te worden besproken.

Eerst en vooral dient aangestipt, dat de koning het parlement niet kan ontbinden : vervroegde verkiezingen zijn dus niet mogelijk. In de ganse negentiende eeuw, tijdens welke periode het staatshoofd ten dele nog een persoonlijk beleid kon voeren, is dit van doorslaggevend belang geweest.

Ten tweede : de koning beschikt niet over een volstrekt vetorecht tegen de door de Storting goedgekeurde wetten. Wel bezit hij, krachtens artikel 78 van de Grondwet, het recht om een door het parlement goedgekeurd wetsontwerp terug te zenden naar het Lagerhuis (Odelsting). Maar indien eenzelfde wetsontwerp ongewijzigd door twee gewone zittingen van de Storting is goedgekeurd (welke zittingen gescheiden zijn door algemene verkiezingen en door ten minste twee gewone zittingen) zonder dat een ermede in strijd zijnde ander wetsontwerp ondertussen werd aangenomen en indien het desbetreffende wetsontwerp dan aan de koning wordt voorgelegd met het verzoek dat hij niet zou weigeren het te bekrachtigen, daar de Storting het na rijp overleg als voor het land nuttig beschouwt, treedt het in werking ook zonder koninklijke bekrachtiging (artikel 79). Zelfs dit beperkte opschortend vetorecht van de vorst is in feite in onbruik geraakt : het werd voor de laatste maal aangewend in 1905 en leidde tot de afzetting van het staatshoofd door de Storting en tot een verandering van koningshuis.

Een ander aspect van de betrekkingen tussen het parlement en de vorst is nog van belang, namelijk wanneer het parlement als grondwetgever optreedt : inderdaad is de bekrachtiging van door het parlement goedgekeurde grondwetsveranderingen door de koning overbodig.

Wij zeiden reeds dat de Noorse grondwet onlenig is : de procedure tot het aanbrengen van wijzigingen aan de grondwet is geregeld door artikel 112. Een voorstel om een dergelijke wijziging tot stand te brengen, moet

in de Storting worden ingediend tijdens de eerste, tweede of derde zitting na algemene verkiezingen (het kan dus niet worden ingediend tijdens de laatste zitting van de legislatuur). Het is slechts na algemene parlementsverkiezingen tijdens de volgende legislatuur en weer uitsluitend in de eerste, tweede of derde zitting dat gestemd wordt over het al dan niet aanvaarden van de voorgestelde wijziging. Een dergelijk voorstel kan slechts worden aangenomen met een meerderheid van twee derden der stemmen. Het aldus goedgekeurde grondwetssamendement wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris van de Storting en naar de Koning gezonden, uitsluitend met het oog op de afkondiging ervan als bestanddeel van de Noorse grondwet.

Hieruit blijkt duidelijk dat de koning niet alleen ondergeschikt is aan de grondwet, maar ook aan het parlement, dat hem zo nodig zelfs zou kunnen afzetten. De volkssoevereiniteit komt dus in Noorwegen volledig tot haar recht. Daarbij dient onderstreept, dat het Noorse staatsbestel hoofdzakelijk steunt op een vertegenwoordigend stelsel; het is dus een parlementair regime. Niettemin is het geen zuiver parlementarisme vermits de mogelijkheid bestaat om volksraadplegingen te houden, wat de staatsinrichting korter bij de directe democratie brengt. Tot nog toe werden vier dergelijke raadplegingen van de bevolking gehouden: over de afscheiding van Zweden (1905), over koninkdom of republiek (1905), over de prohibitie (1919) en de afschaffing van de prohibitie (1926) <sup>(16)</sup>. De uitslag van een volksraadpleging is niet bindend. Daarbij dient gezegd, dat voor elke volksraadpleging een bijzondere wet moet worden goedgekeurd. Herhaaldelijk werd voorgesteld dit rechtsinstituut in de grondwet op te nemen, de uitslag ervan bindend te maken en de mogelijkheid te creëren dit op initiatief van (een deel van) de bevolking te laten gebeuren. Telkens werden deze voorstellen verworpen.

Ten slotte dient hieraan nog te worden toegevoegd, dat deze volkssoevereiniteit op nationaal vlak aangevuld wordt door een sinds 1837 bestaande stelsel van plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Het Noorse volk is over het algemeen zeer tuk op zijn soevereiniteitsrechten: dit blijkt op overtuigende wijze uit het feit, dat in de Noorse raad waarin Noorwegen samenwerkt met Denemarken, Finland, Zweden en IJsland — welke samenwerking reeds tastbare resultaten heeft afgeworpen vooral op sociaal gebied <sup>(17)</sup> — er geen sprake is van bovenationale organisatie noch van soevereiniteitsafstand <sup>(18)</sup>.

## V

Thans zullen we de Belgische toestanden onderzoeken in het licht van bovenstaande beschouwingen.

Wat de individuele rechten van de Belgische burgers betreft, schijnt de toestand in ons land veel gunstiger te zijn dan in Noorwegen: de Belgische bevolking is inderdaad begiftigd met een zeer duidelijk geformuleerde en vrij volledige verklaring van haar vrijheidsrechten: geen beperkingen aan de vrijheid van gedachte, uitdrukkelijk recht op vrijheid van vereniging en van vergadering. Op sociaal-economisch vlak bestaat er een lichte achterstand: het recht op arbeid is onbestaand in het Belgisch grondwettelijk recht. Daar ligt echter niet de hoofdfout van het systeem. De grote zwakte is het feit dat de basistekst van de vrijheidsrechten, de grondwet, een tekst is zonder werkelijke rechtskracht, vermits de wetgever niet gehouden is ze na te leven bij afwezigheid van enig toetsingsrecht door de organen van de rechterlijke macht. De rechten van de enkelingen en van de minderheidsgroepen zijn derhalve niet echt ge-

waarborgd, vermits zij afhangen van de goede wil en van de inzichten van de politieke meerderheid in Kamer en Senaat.

Door het niet-bestaan van enige controle op de grondwettigheid van de door het parlement goedgekeurde wetten, is de Belgische wetgever niet alleen de hoogste staatsmacht maar bezit hij een almacht: inderdaad, meer dan eens heeft de wetgever beslissingen genomen die in strijd waren met uitdrukkelijke grondwetbepalingen. Bovendien heeft hij zich vaak in de plaats van de grondwetgever gesteld <sup>(19)</sup>.

Tegenover de almacht van de wetgever staat paradoxaal de zwakte van het parlement in bepaalde omstandigheden, vermits dit laatste het volstrekt veto-recht van het Staatshoofd niet kan overwinnen. De volksvertegenwoordiging en haar soevereine rechten kunnen dus schaakmat worden gezet.

Ondanks het feit dat Noorwegen en België beide parlementaire monarchieën zijn, dat in beide landen een meerpartijenstelsel bestaat en dat zij een zelfde economisch regime hebben (een liberale markteconomie verzacht door uitgebreide sociale verzekeringen), toch blijven er grote verschillen in democratisch opzicht bestaan.

Deze verschillen kunnen in drie punten worden samengevat:

1. de individuele grondrechten van de enkelingen zijn doelmatiger beschermd in Noorwegen dan in ons land <sup>(20)</sup>;

2. de minderheidsgroepen moeten in de Noorse rechtsstaat geen vrees koesteren door de politieke meerderheid te zullen worden verdrukt;

3. de soevereine rechten van het Noorse volk (meer concreet van de meerderheid van het Noorse volk) staan steviger, geleet op de sterkere positie van het Noorse parlement tegenover het Staatshoofd, op het niet-bestaan van het ontbindingsrecht van het gekozen parlement in hoofde van de uitvoerende macht <sup>(21)</sup> en op de mogelijkheid om de vertegenwoordigende democratie aan te vullen (doch niet te vervangen) door vormen van directe democratie.

Ons besluit is dan ook, dat de Noorse staatsinrichting beter beantwoordt aan de tweevoudige eis van een democratisch maatschappelijk bestel, die wij in het begin van deze studie formuleerden.

*Herman VAN IMPE,*

*Geassocieerd navorser bij het Interuniversitair  
Centrum voor Staatsrecht te Brussel,  
Adjunct-Adviseur bij de Belgische Senaat.*

(1) *Pierre Wigny*: Droit constitutionnel. Principes et droit positif. Brussel. 1952. Pagina 259.

(2) *Maurice Duverger*: Droit public. Parijs. 1961. Pagina's 155 tot 160.

(3) *John Gilissen*: Le régime représentatif avant 1790 en Belgique. Brussel. 1952. Pagina's 39 tot 47.

(4) *John Gilissen*: Le régime représentatif en Belgique depuis 1790. Brussel. 1958. Pagina's 188 en 189.

(5) *Maurice Duverger*: op. cit. Pagina's 160 tot 166.

(6) *James A. Storing*: Norwegian Democracy. Oslo. 1963. Pagina's 225 tot 239.

(7) *W.J. Ganshof van der Meersch*: De l'influence de la Constitution dans la vie politique et sociale en Belgique. Brussel. 1954. Pagina 15.

(8) *J. Aars Rynning*: Administration of Justice in Norway. Oslo. 1957. Pagina 108.

(9) *Herman Van Impe*: De Noorse Staatsinrichting (Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, 21ste jaargang, nr. 1). Brussel. 1966. Pagina 17.

(10) *W.J. Ganshof van der Meersch*: La Constitution belge et l'évolution de l'ordre juridique international. (An-

nalen voor Rechtsgeleerdheid en Staatswetenschappen, deel XII, nr. 49). Leuven. 1952. Pagina's 331 en volgende.

(11) *Einar Löchen*: Norway in European and atlantic co-operation. Oslo. 1964. Pagina's 57 en 65.

(12) *Kaare Solvesen*: La politique sociale en Norvège. Oslo. 1964. Pagina's 29 en 30.

(13) *Ole Knudsen*: Norvège. Oslo. 1966. Pagina 13.

(14) *Nils Andrén*: Government and politics in the Nordic Countries. Stockholm. Göteborg. Upsala. 1964. Pagina 120.

(15) *T.K. Derry*: A short history of Norway. London. 1960. Pagina 179.

(16) *Raymond Fusilier*: Les pays nordiques (Danemark, Finlande, Norvège, Suède, Islande). Parijs. 1965. Pagina's 205 tot 211.

(17) *Halldor Heldal (e.a.)*: Coopération nordique dans le domaine social. Oslo. 1965. Pagina's 12 en volgende.

(18) *W.J. Ganshof van der Meersch*: Organisations européennes. Deel I. Brussel. 1966. Pagina's 503 tot 412.

(19) *André Mast*: Le pouvoir constituant, pouvoir tout-puissant et débile. (Travaux et conférences de la Faculté de Droit de l'Université libre de Bruxelles - 1964 - D). Brussel. 1964. Pagina 7.

(20) De instelling van de ombudsman als bescherming van 's mensen rechten hebben wij hier niet willen behandelen, daar zij in Noorwegen te recent is om de uitslagen van dit experiment te kunnen beoordelen. Zie: *H.H. Kirchheiner*: Een ombudsman in Nederland? (Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, 20ste jaargang, nr. 2). Brussel. 1965.

(21) *Jacques Velu*: La dissolution du parlement. Brussel. 1966. Pagina 125.

#### LITERATUUR

*Tønnes Andenaes*: La Constitution norvégienne. Oslo. 1963.

*Nils Andrén*: Government and politics in the Nordic Countries. Stockholm. Göteborg. Upsala. 1964.

*Chr. A.R. Christensen*: Norway. A democratic kingdom. Oslo. 1959.

*F.R. en P. Dareste*: Les constitutions modernes, Europe. Deel II. Parijs. 1929.

*T.K. Derry*: A short history of Norway. London. 1960.

*Maurice Duverger*: Droit public. Parijs. 1961.

*Hubert Ferration*: L'économie norvégienne et le Marché commun. Oslo. S.d. (waarschijnlijk 1963).

*Raymond Fusilier*: Les monarchies parlementaires. Etude sur les systèmes de gouvernement (Suède, Norvège, Danemark, Belgique, Pays-Bas, Luxembourg). Parijs. 1965.

*W.J. Ganshof van der Meersch*: La Constitution belge et l'évolution de l'ordre juridique international. (Annalen voor Rechtsgeleerdheid en Staatswetenschappen, deel XII, nr. 49). Leuven. 1952. Pagina's 331 en volgende.

*W.J. Ganshof van der Meersch*: De l'influence de la Constitution dans la vie politique et sociale en Belgique. Brussel. 1954.

*W.J. Ganshof van der Meersch*: Organisations européennes. Deel I. Brussel. 1966.

*John Gilissen*: Le régime représentatif en Belgique depuis 1790. Brussel. 1958.

*Gunnar Heckscher*: Démocratie efficace. L'expérience politique et sociale des pays scandinaves. Parijs. 1957.

*Halldor Heldal (e.a.)*: Coopération nordique dans le domaine social. Oslo. 1965.

*Björn Jensen*: Norway in the United Nations. Oslo. Z.d. (waarschijnlijk 1964).

*H.H. Kirchheiner*: Een ombudsman in Nederland? (Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, 20ste jaargang, nr. 2). Brussel. 1965.

*Ole Knudsen*: Norvège. Oslo. 1966.

*Einar Löchen*: Norway in European and Atlantic co-operation. Oslo. 1964.

*André Mast*: Le pouvoir constituant, pouvoir tout-puissant et débile. (Travaux et conférences de la Faculté de Droit de l'Université libre de Bruxelles - 1964 - D). Brussel. 1964.

*John Midgaard*: A brief History of Norway. Oslo. 1964.

*Per Oeising*: Norway's Parliament the Storting. Oslo. 1962.

*J. Aars Rynning*: Administration of Justice in Norway. Oslo. 1964.

*Kaare Solvesen*: La politique sociale en Norvège. Oslo. 1964.

*James A. Storing*: Norwegian Democracy. Oslo. 1963.

*Herman Van Impe*: De Noorse staatsinrichting. (Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, 21ste jaargang, nr. 1). Brussel. 1966.

*Jacques Velu*: La dissolution du parlement. Brussel. 1966.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 10 januari 1967.

Voorzitter: M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. Louveaux.

Advocaat-generaal: Mr. Depelchin.

**Beroepsvereniging. — Aankoop en verkoop van producten van het beroep der leden. — Handelsverrichtingen? — Bijdrage van de leden in verhouding tot hun omzetcijfer. — Omzetcijfer verhoogd door de werkzaamheid van de vereniging. — Winst?**

Na te hebben vastgesteld dat de handelingen van aankoop en wederverkoop van de producten van het beroep der leden van een beroepsvereniging geen rechtstreekse en onmiddellijke winst voor de vereniging mogen opleveren, kan de rechter niet wettelijk beslissen dat deze verrichtingen niettemin handelsverrichtingen zijn, omdat de vereniging als een coöperatieve vennootschap optreedt en aan haar leden materiële voordelen verschaft.

Uit de enkele vaststelling dat de vereniging indirect winst maakt door van haar leden een bijdrage te innen in verhouding tot hun omzetcijfer dat zij door haar werkzaamheid verhoogt, kan niet worden afgeleid dat die werkzaamheid winstgevend is, als bovendien niet wordt vastgesteld dat wat de vereniging van haar leden ontvangt dank zij haar verrichtingen, meer bedraagt dan

wat zij nodig heeft om haar maatschappelijk doel te bereiken.

Union Pharmaceutique de Charleroi, beroepsvereniging  
t./ Provincie Henegouwen.

Gelet op het bestreden besluit, op 3 april 1964 gewezen door de Bestendige Deputatie van de provinciale Raad van de provincie Henegouwen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikels 97 van de Grondwet, 2 en 4, inzonderheid 3°, van de wet van 31 maart 1898 op de beroepsverenigingen, welk artikel 2 gewijzigd is bij artikel 13 van het koninklijk besluit nummer 90 van 29 januari 1935, 3, van het belastingreglement van de provincie Henegouwen van 19 oktober 1962 tot invoering van een belasting op het te werk gesteld personeel,

doordat het bestreden besluit beslist dat eiseres, hoewel zij een erkende beroepsvereniging is, de belasting op het te werk gesteld personeel verschuldigd is, die door de provincie Henegouwen is ingevoerd ten laste van de nijverheids-, handels-, financiële-, landbouwondernemingen, beroepen en ambachten, welke ook, op grond dat « hoewel bedoelde vereniging handelingen verricht die geen rechtstreekse en onmiddellijke winst voor haar opleveren, zij evenwel als een samenwerkende vennootschap optreedt; dat zij producten van het beroep van haar leden koopt en verkoopt en dus handelsverrichtingen uitvoert en op die wijze aan haar leden materiële voordelen verschaft; dat, ten overvloede, de bedoelde le-

den zich ertoe verbinden haar, overeenkomstig artikel 8 van de statuten, als jaarlijkse bijdrage, een percentage op het bedrag van hun omzet te storten; dat verzoekster hoewel opgericht in de vorm van een beroepsvereniging, dus in feite een winstgevendende bedrijvigheid uitoefent door een aantal diensten te presteren waaruit onrechtstreeks winst ontstaat en aldus buiten de beperkte bedrijvigheid treedt die haar statuten haar in beginsel opleggen, dat de voornoemde vereniging derhalve niet kan worden beschouwd als een erkende inrichting van openbaar nut of een filantropische of sociale instelling;

dat zij dientengevolge niet in aanmerking kan komen voor de belastingvrijstelling die voor de bedoelde inrichtingen en instellingen is voorgeschreven ».

terwijl, enerzijds, een erkende beroepsvereniging zelf geen beroep of ambacht mag uitoefenen, zodat zij geen nijverheids-, handels-, financiële- of landbouwonderneming is en, anderzijds, uit de feitelijke vaststellingen van het bestreden besluit niet kan worden afgeleid dat eiseres, in weerwil van de wet en van haar statuten, enig beroep of ambacht heeft uitgeoefend of nijverheids-, handels-, financiële of landbouwhandelingen heeft verricht, waaruit volgt dat de bestreden beslissing niet wettelijk gerechtvaardigd is;

Overwegende dat artikel 3 van het op 19 oktober 1962 vastgestelde belastingreglement van verweerder bepaalt dat een belasting op het personeel dat in de loop van het jaar 1962 op het grondgebied van de provincie te werk gesteld is, zal worden geïnd, over het dienstjaar 1963, ten laste van de nijverheids-, handels-, financiële-, landbouwondernemingen beroepen en ambachten, welke ook, met uitzondering van het personeel van de openbare besturen, instellingen en diensten, alsmede van erkende inrichtingen van openbaar nut en van filantropische en sociale instellingen zonder enig winst oogmerk;

Overwegende dat eiseres krachtens voornoemd artikel 3 aangeslagen werd op grond van het personeel dat zij te werk stelt; dat het tegen die belasting ingesteld beroep, dat op de hoedanigheid van beroepsvereniging gegrond is, door het bestreden besluit is verworpen om de in het middel overgenomen gronden;

Overwegende dat deze gronden het beschikkend gedeelte van de bestreden beslissing niet rechtvaardigen;

Overwegende, enerzijds, dat de rechter na te hebben vastgesteld dat de handelingen van aankoop en wederverkoop van de produkten van het beroep der leden van eiseres geen rechtstreekse en onmiddellijke winst voor laatstgenoemde mogen opleveren, niet wettelijk kon beslissen dat deze verrichtingen niettemin handelsverrichtingen zijn, omdat eiseres als een samenwerkende vennootschap optreedt en aan haar leden materiële voordelen verschaft;

Overwegende, anderzijds, dat uit de enkele vaststelling van het arrest dat eiseres onrechtstreeks winst maakt, door van haar leden een bijdrage te innen in verhouding tot hun omzetcijfer dat zij door haar werkzaamheid verhoogt, niet kan worden afgeleid dat deze werkzaamheid winstgevend is, als bovendien niet wordt vastgesteld dat hetgeen eiseres van haar leden ontvangt, dank zij haar verrichtingen meer bedraagt dan wat zij nodig heeft om haar maatschappelijk doel te bereiken;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden besluit;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Bestendige Deputatie van de provincie Brabant.

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 14 oktober 1965.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Bayart en Folly.

1. **Exceptie.** — Door de vreemdelingen te stellen borg. — Geding tussen vreemdelingen. — Geen toepassing.
2. **Bevoegdheid.** — *Ratione loci.* — Vreemdeling. — Art. 54 bevoegdheidswet. — Vereiste van wederkerigheid. — Italië.

1. *De vreemdeling aan wie niet door de Koning verlof is verleend zijn woonplaats in België te vestigen kan niet vorderen dat door de vreemde eiser, door wie hij gedagvaard wordt, borg gesteld wordt krachtens de art. 16 B.W. en 166 en 167 Rv.*

Art. 128 Grondwet kent immers aan de vreemdeling, die zich op Belgisch grondgebied bevindt, slechts het genot toe van de bescherming van personen en goederen « behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen », en art. 16 B.W. beoogt alleen de Belgische rechtsonderhorige of de met deze laatste door art. 13 B.W. gelijkgestelde rechtsonderhorige te beveiligen tegen het geldelijk verlies dat een vreemdeling, die geen waarborgen bezit in België om de betaling te verzekeren van de kosten en van de schadevergoeding waartoe hij zou veroordeeld worden, hem kan doen ondergaan door een geding dat ongegrond is.

2. *Krachtens art. 54 Bevoegdheidswet kan, in de niet door art. 52 bepaalde gevallen, de vreemdeling, verweerder in een geding, de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken slechts afwijzen indien voor de Belgen eenzelfde recht openstaat in het land van die vreemdeling en indien deze wederkerigheid vastgesteld wordt hetzij door een tussen de twee landen gesloten verdrag, hetzij door het voorleggen van een wet of akte geschikt om het bestaan ervan te bewijzen. Tussen België en Italië bestaat zulk verdrag niet.*

Aldaheffe t/ Aldaheff e.a.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen op 18 september 1963 door het Hof van beroep te Brussel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 128 van de Grondwet, 7, 8, 11, 13, 15, 16 van het Burgerlijk Wetboek, 166 en 167 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering,

doordat het bestreden arrest de exceptie verworpen heeft van de door de vreemdelingen te stellen borg, welke eiser had laten gelden om reden dat hij vreemdeling was en dat hij er door de Koning niet toe gemachtigd was zijn woonplaats in België te vestigen, overeenkomstig artikel 13 van het Burgerlijk Wetboek, en om reden dat uit de voorbereidende werkzaamheden van artikel 16 van het Burgerlijk Wetboek en uit de combinatie van dit artikel met de voorgaanden, blijkt dat dit artikel de gedingen tussen vreemdelingen niet beoogt en dat het recht om de borg judicatum solvi te eisen slechts aan de Belgen toebehoort, of, krachtens artikel 13 van het Burgerlijk Wetboek, aan de vreemdelingen die hun woonplaats in België mogen vestigen,

terwijl de tekst van artikel 16 van het Burgerlijk Wetboek, en de artikelen 166 en 167 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering op duidelijke wijze aan de eisers-vreemdelingen de verplichting oplegt borg te stellen zonder enig onderscheid te maken aangaande de woonplaats of de nationaliteit van de ver-

weerdere, dat geen enkel van de voormelde artikelen, die aan artikel 16 van het Burgerlijk Wetboek voorafgaan, een beperking invoert aan de verplichting, opgelegd aan de vreemdelingen-eisers borg te stellen en dat krachtens artikel 128 van de Grondwet, eiser de bescherming genoot verleend door de artikelen 16 van het Burgerlijk Wetboek en 166 en 167 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering:

Overwegende dat uit de vaststellingen van de rechter blijkt dat eiser van vreemde nationaliteit is en door de Koning er niet toe gemachtigd werd zijn woonplaats in België te vestigen;

Overwegende, enerzijds, dat artikel 128 van de Grondwet aan de vreemdeling, die zich op Belgisch grondgebied bevindt het genot toekent van de bescherming van personen en goederen slechts «behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen»;

Overwegende, anderzijds, dat blijkt zowel uit de samenhang van de artikelen 13, 15 en 16 van het Burgerlijk Wetboek als uit de besprekingen in de Raad van State, welke aan de aanneming van gezegd artikel 16 voorafgingen dat dit artikel alleen beoogt de Belgische rechtsonderhorige of de met deze laatste door artikel 13 gelijkgestelde rechtsonderhorige te beveiligen tegen het geldelijk verlies dat een vreemdeling, die geen waarborgen bezit, in België, om de betaling te verzekeren van de kosten en van de schadevergoeding waartoe hij veroordeeld zou worden hem kan doen ondergaan door een geding dat ongegrond is;

Dat daaruit volgt dat het middel naar recht faalt;

*Over het tweede middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 37bis, inzonderheid 3°, 37ter, 44, 47 inzonderheid 1° en 52, inzonderheid 4° en 6°, van de wet van 25 maart 1876 houdende de eerste titel van het inleidend boek van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering,

doordat het bestreden arrest de exceptie van afwijzing van de bevoegdheid verworpen heeft, door eiser afgeleid uit het feit dat, zelfs in de veronderstelling dat de nalatenschap van wijlen Giuseppe Alhadeff te Elsenne was opengevallen, de eis van de eerste twee verweerders, in zover hij strekte tot de vereffening van een handelsvennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid van Congolees recht met maatschappelijke zetel te Elisabethville, niet vóór de rechtbank van eerste aanleg te Brussel kon gebracht worden, om de reden dat, vermits deze eis verknocht was met die aangaande de nalatenschap van Giuseppe Alhadeff, de eisen derhalve in het zelfde geding mochten samengebracht worden en bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel aanhangig gemaakt worden, terwijl voormeld artikel 52 op beperkende wijze de gevallen opsomt, waarin de vreemdelingen zullen kunnen gedagvaard worden vóór de rechtbanken van het Rijk en terwijl paragraaf 6° van dit artikel slechts het geval voorziet waarin de eis verknocht is met een geding dat reeds bij een Belgische rechtbank aanhangig is, waaruit volgt dat de voornoemde artikelen 37bis, 37ter, 47 en 52, 4°, de twee eerste verweerders niet toelieten, in afwijking van voormeld artikel 44, hun eis betreffende de genoemde vennootschap bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel aanhangig te maken terzeldertijd als hun eis betreffende de nalatenschap van wijlen Giuseppe Alhadeff:

Overwegende dat het middel aan het hof van beroep verwijt een verkeerde interpretatie te hebben gegeven van artikel 52, 6°, van de wet van 25 maart 1876 en zich derhalve bevoegd te hebben verklaard om uitspraak te doen over een eis welke niet voorzien is in genoemd artikel 52;

Overwegende dat zelfs indien de door de rechter

gegeven interpretatie van artikel 52, 6°, onjuist was, het bestreden dispositief niettemin wettelijk gerechtvaardigd zou blijven;

Overwegende, immers, dat krachtens artikel 54 van de wet van 25 maart 1876, in de door artikel 52 niet voorziene gevallen, de vreemdeling, verweerder in een geding, de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken slechts kan afwijzen indien namelijk voor de Belgen eenzelfde recht openstaat in het land van die vreemdeling en indien deze wederkerigheid vastgesteld wordt hetzij door een tussen de twee landen gesloten verdrag, hetzij door het voorleggen van een wet of een akte geschikt om het bestaan er van te bewijzen;

Overwegende dat eiser, van Italiaanse nationaliteit, zich niet kan beroepen op een tussen België en Italië gesloten verdrag dat die wederkerigheid vaststelt en dat uit geen enkel aan het Hof overgelegd stuk van de rechtspleging blijkt dat eiser een wet of een andere akte zou hebben overgelegd geschikt om het bestaan van gezegde wederkerigheid te bewijzen;

Dat derhalve het middel, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

*Om die redenen:*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

## HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 24 januari 1965.

Voorzitter: M. Moriamé.

Raadsheer-verslaggever: M. Perrichon.

Advocaat-generaal: M. Mahaux.

### Inkomstenbelastingen. — Aanslag van ambtswege. — Gezinslasten.

*Bij niet indienen van de aangifte mag het bestuur de aanslag ambtshalve vestigen maar het mag, ook in dit geval, niet meer innen dan er wettelijk aan de Staat verschuldigd is.*

*Geen enkele bepaling schrijft voor dat de belastingsschuldige, die de vereiste aangifte verzuimt in te dienen, daardoor het recht verliest op de vermindering wegens gezinslasten.*

Lefebvre t./ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest op 15 maart 1962 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

*Over het tweede middel*, afgeleid uit de schending van van de artikelen 97 van de Grondwet, 26 en 56 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 15 januari 1948,

doordat het bestreden arrest afwijzend beschikt op eisers conclusie volgens welke a) het bruto-inkomen willekeurig vastgesteld werd en b) de bedrijfslasten ten onrechte geschat werden op een vooruit vastgesteld bedrag van 25 t.h., daar zodanig forfaitair bedrag niet toepasselijk is ten overstaan van bewijselementen, die in het onderhavige geval berustten op de vergelijking met soortgelijke belastingsschuldigen, en deze afwijzing rechtvaardigt op grond a) «dat de ambtenaar-taxateur de bedoelde aanslagen heeft vastgesteld met behulp van de vergelijkingsmethode, voorgeschreven bij artikel 28 van de gecoördineerde wetten; dat de vergeleken belastingsschuldigen oordeelkundig gekozen zijn uit per-

sonen die hetzelfde beroep als verzoeker uitoefenen, in een naburige streek zijn gevestigd en ongeveer gelijke ontvangsten hebben aangegeven of toegegeven»; «dat de merklijk hogere bedrijfslasten die voor de vergeleken belastingschuldigen zijn aangenomen, het gevolg zijn van de door dezen betaalde lonen, terwijl verzoeker geen uitgaven van die aard heeft ingeroepen»,

terwijl die gronden in strijd zijn met die waarin het bestreden arrest bij zijn weigering om rekening te houden met gezinslasten beslist a) dat eiser hogere ontvangsten heeft gehad dan de bestuurder heeft toegegeven; b) dat eiser zijn helpende kinderen heeft bezoldigd, zodat het bestreden arrest niet regelmatig met redenen is omkleed, daar tegenstrijdigheid in de motivering gelijkstaat met niet-motivering (schending van artikel 97 van de Grondwet);

en terwijl, zo het bestreden arrest enerzijds erkent dat eiser zijn kinderen heeft bezoldigd, en anderzijds heeft willen beslissen dat die bezoldiging toch niet van het bruto-inkomen mocht worden afgetrokken, en zulks enkel omdat de verantwoording van deze last blijkt uit het administratief dossier en niet uit de gegevens die eiser heeft voorgebracht en ingeroepen, het de regel heeft miskend volgens welke bij aanslag van ambtswege de belastbare grondslag door het bestuur en niet door de belastingschuldige wordt vastgesteld en zowel ten aanzien van het bruto-inkomen als van het netto-inkomen op redelijke vermoedens moet berusten (schending van de artikelen 26 en 56 van de gecoördineerde wetten):

#### *Betreffende het eerste onderdeel:*

a) Overwegende enerzijds dat het hof van beroep, hoewel het steunt op eisers' bekentenis vóór de inspecteur dat zijn bruto-ontvangsten ongeveer 225.000 frank bedroegen, beslist dat het bedrag van die ontvangsten regelmatig vastgesteld is door een oordeelkundige vergelijking met belastingschuldigen die ongeveer gelijke ontvangsten hebben aangegeven of toegegeven;

Dat de aanvullende overwegingen van het arrest, die doen uitkomen dat de bruto-ontvangsten merklijk hoger moesten zijn dan het aldus vastgestelde bedrag, geen tegenstrijdigheid ten aanzien van de bedoelde beslissing inhouden;

b) Overwegende anderzijds dat het hof van beroep beslist dat het bestuur gerechtigd was, bij niet-verantwoording van hogere uitgaven, de voor aftrek vatbare lasten van eiser te beperken tot het wettelijk forfaitair bedrag van 25 t.h., en dat de merklijk hogere bedrijfslasten die voor de vergeleken belastingschuldigen zijn aangenomen, «het gevolg zijn van de door deze betaalde lonen, terwijl verzoeker — hier eiser — geen uitgaven van die aard heeft ingeroepen»;

Dat, als het arrest daarna wijst op gegevens waaruit blijkt dat eiser de prestaties van sommigen van zijn kinderen die hem hielpen, bezoldigde door middel van verdere ontvangsten die hij verborg, het niettemin kon overwegen, zonder met zichzelf in tegenspraak te komen, dat in het onderhavige geval die gegevens geen bewijzen waren in de zin van artikel 30, tweede lid, van de gecoördineerde wetten;

Dat dit onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen;

#### *Betreffende het tweede onderdeel:*

Overwegende dat blijkens het antwoord op het eerste onderdeel (letter b.) het middel in zijn tweede onder-

deel berust op een onjuiste uitlegging van het arrest en derhalve feitelijke grondslag mist;

*Over het derde middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1350, 1351 en 1352 van het Burgerlijk Wetboek, 65 en 66 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 15 januari 1948,

doordat het bestreden arrest beslist dat sommigen van eisers' kinderen niet te zijnen laste waren, omdat zij inkomsten hadden bestaande in lonen die eiser betaald had dank zij ontvangsten waarmee de directeur geen rekening had gehouden,

terwijl het bestreden arrest aldus aan het bestuur meer heeft toegekend dan de beslissing van de directeur bedroeg (schending inzonderheid van de artikelen 65 en 66 van de gecoördineerde wetten) en het gezag van het rechterlijk gewijsde heeft geschonden, hetwelk verboden was aan het deel van de beslissing van de directeur dat het bedrag van de eisers' ontvangsten op 225.000 frank had vastgesteld (schending van de artikelen 1350 tot 1352 van het Burgerlijk Wetboek):

Overwegende dat blijkens de beslissing van de directeur der belastingen deze op eisers' bekentenis heeft gesteund om voor elk van de twee betrokken belastingjaren de som van 225.000 frank in aanmerking te nemen als het bedrag van zijn bruto-ontvangsten, en zulks «bij gebreke van enig ander bewijs» dat op dit ogenblik geleverd is;

Overwegende dat zowel uit de vaststellingen van het arrest als uit de conclusies van partijen blijkt dat deze partijen vóór het hof van beroep hebben gesteund op een dagboek dat eiser na de beslissing van de directeur heeft overgelegd;

Overwegende dat het hof van beroep weliswaar vaststelt dat blijkens dit boek de bruto-ontvangsten hoger zijn dan het door de beslissing van de directeur aangenomen bedrag van 225.000 frank, maar dat het zulks enkel heeft vastgesteld om eisers' grieven tegen de beslissing te verwerpen en dientengevolge zijn beroep ongegrond te verklaren;

Overwegende dat derhalve het hof van beroep niet in tegenspraak is gekomen met de beslissing van de directeur en evenmin aan het bestuur meer heeft toegekend dan de beslissing bedroeg;

Dat het middel niet gegrond is;

*Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 49bis van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 15 januari 1948, zoals het is gewijzigd bij de artikelen 25 en 26 van de wet van 8 maart 1951 (en, voor zoveel als nodig, schending van deze laatste bepalingen), en 56 van dezelfde gecoördineerde wetten,*

doordat het bestreden arrest weliswaar erkent dat eiser in 1951 en 1952 met vrouw en kinderen samenwoonde en althans impliciet toegeeft dat de echtgenote en sommige kinderen gedurende deze jaren te zijnen laste waren, maar toch beslist dat eiser geen recht heeft op de bij artikel 49bis van de gecoördineerde wetten bepaalde belastingvermindering, op grond dat «luidens paragraaf 2 van artikel 49 bis, om de in letter B bepaalde vermindering te verkrijgen de belanghebbenden de nodige inlichtingen in de bij artikel 53 voorgeschreven aangifte moeten verstrekken; dat dit een gebiedend voorschrift is en de niet-nakoming ervan elk recht op vermindering uitsluit» en «dat het in artikel 49bis, paragraaf 2, van de gecoördineerde wetten gestelde voorschrift in het onderhavige geval kennelijk gerechtvaardigd is; dat tengevolge van de niet nakoming het voor het bestuur onmogelijk is geweest na te gaan of de bij

artikel 49bis, paragraaf 1, van de gecoördineerde wetten bepaalde vereisten aanwezig waren »,

terwijl enerzijds artikel 49bis van de gecoördineerde wetten vermindering wegens gezinslasten niet uitsluit wanneer de daartoe nodige inlichtingen weliswaar niet in de aangifte van de belastingschuldige verstrekt zijn, maar langs een andere weg ter kennis van het bestuur zijn gebracht, en anderzijds het enkele feit in de aangifte niet te zeggen hoeveel kinderen ten laste waren het verificatiewerk van het bestuur niet kon verhinderen, zodat het bestreden arrest zijn beslissing niet wettelijk heeft gerechtvaardigd en een niet door de wet bepaalde oorzaak van verval heeft laten gelden (schending van alle in het middel aangehaalde bepalingen);

en terwijl, indien de bijkomende reden van het bestreden arrest volgens welke «verzoeker (hier eiser) niet aantoonde hoeveel personen in 1951 en 1952 te zijnen laste waren» niet alleen de inleiding is van het betoog waaruit het bestreden arrest besluit dat «sommige kinderen inkomsten hadden», maar een onderscheiden en afzonderlijke reden, zodanige, aldus afgezonderd, geen passend antwoord is op eisers' conclusie, die niet enkel de aanwezigheid van ten laste zijnde personen stelde, maar als bewijs de stukken 13 en 25 van het dossier inriep (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Overwegende dat eiser bij conclusie subsidiair heeft gesteld dat de hem opgelegde aanslagen moesten worden verminderd wegens gezinslasten overeenkomstig artikel 49bis van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen;

Overwegende dat blijkens het arrest eiser, die de aangifte niet had ingediend volgens het voorschrift van artikel 53 van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, ambtshalve in de belasting is aangeslagen;

Dat, om te beslissen dat eiser geen recht heeft op de vermindering, voorgeschreven bij artikel 49bis, paragraaf 1, b, van de gecoördineerde wetten, het arrest hierop steunt dat hij de inlichtingen omtrent zijn gezinslasten niet heeft verstrekt met inachtneming van de vormen, bepaald bij artikel 49bis, paragraaf 2, van deze wetten;

Overwegende dat bij niet-aangifte het bestuur de aanslag van de belastingschuldige ambtshalve mag vaststellen, maar dat deze wijze om de belasting vast te stellen geen sanctie is en de Staat dus, zelfs in dit geval, niet meer mag innen dan hem wettelijk verschuldigd is;

Overwegende dat artikel 49bis, paragraaf 2, luidens hetwelk om vermindering wegens gezinslasten te verkrijgen de belastingschuldige in de bij artikel 53 voorgeschreven aangifte de nodige inlichtingen moet verstrekken, aan de belastingschuldige het bewijs van die lasten oplegt, maar geen bijzonder bewijsmiddel instelt;

Dat noch deze noch enige andere wettelijke bepaling voorschrijft dat de belastingschuldige die de bij artikel 53 bedoelde aangifte verzuimt in te dienen, het recht verliest op de door de wet wegens gezinslasten verleende belastingvermindering en dat de regels die artikel 7 van het koninklijk besluit nr 271 van 30 maart 1936 moesten vereenvoudigen en eenvormig maken, evenmin zodanig verval voorschreven;

Dat de ontstentenis van aangifte of van inlichtingen in de aangifte uit zich zelf alleen het bestuur niet verhindert de verificatie te verrichten, die met het oog op de toepassing van artikel 49bis van de gecoördineerde wetten is vereist;

Overwegende dat, als de rechter op de door hem aangegeven gronden beslist dat eiser niet gerechtigd is de bedoelde vermindering te vorderen, hij hem een niet bij de wet uitgevaardigde sanctie heeft opgelegd;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen:

Vernietigt het bestreden arrest, in zover het uitspraak doet over de toepassing van de bij artikel 49bis van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen bepaalde verminderingen wegens gezinslasten en over de kosten;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiser in twee derden van de kosten en verweerder in het overige derde;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik.

NOOT: De aangehaalde bepalingen uit de samengeordende wetten zijn in het nieuw wetboek van de inkomstenbelastingen terug te vinden als volgt: art.49bis in art. 81 en volgende W.I.B. (met enkele wijzigingen), in art.53, in art.212 en volgende W.I.B.

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 oktober 1965.

Voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Wauters.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr. Simont.

**Rechterlijke inrichting. — Rechtbank van eerste aanleg. — Vonnissen gewezen door rechters die niet alle zittingen over de zaak hebben bijgewoond. — Nietig.**

*De bepaling van artikel 7 van de wet van 20 april 1810, naar luid waarvan de arresten, die gewezen worden door rechters die niet alle terechtzittingen in de zaak hebben bijgewoond, nietig zijn, is, hoewel zij enkel de door het hof van beroep gewezen arresten vermeldt, ook van toepassing op de door de rechtbanken van eerste aanleg gewezen vonnissen.*

Ronsmans t./ Craps.

Gelet op het bestreden vonnis, op 14 oktober 1963 door de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven in laatste aanleg gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 7 van de wet van 20 april 1810 op de rechterlijke inrichting en 97 van de Grondwet,

doordat uit het bestreden vonnis, uit de stukken van de rechtspleging en onder meer uit de processen-verbaal van de terechtzittingen waarop de zaak onderzocht en gevonnisd werd, blijkt dat: 1° enerzijds, op de terechtzitting van 24 juni 1963, de rechtbank samengesteld uit de Heren Catfolis, Helleputte en De Cooman, de partijen geconcludeerd en gepleit hebben, 2° anderzijds, op 14 oktober 1963, de rechtbank, samengesteld uit de Heren Catfolis, Meulemans en De Cooman, het bestreden vonnis heeft gewezen,

terwijl, naar luid van het voormeld artikel 7, de vonnissen «die zijn gewezen door rechters welke niet alle terechtzittingen in de zaak hebben bijgewoond... nietig worden verklaard», en terwijl derhalve het bestreden vonnis nietig is, daar het gewezen werd onder meer door de Heer Meulemans, die niet alle terechtzittingen in de zaak bijgewoond heeft;

Overwegende dat uit de aan het Hof regelmatig overgelegde stukken blijkt: 1°) dat op de terechtzitting van 24 juni 1963, waar aanwezig waren de Heren Catfolis, rechter, waarnemend voorzitter, Helleputte, rechter en De Cooman, plaatsvervangende rechter, door de advocaten van de partijen gepleit werd, lezing gegeven werd van de conclusies van de partijen, de dossiers neergelegd werden en de zaak in beraad gehouden werd; 2°) dat op de terechtzitting van 14 oktober 1963 het bestreden vonnis uitgesproken werd door de Heren Catfolis, rechter, waarnemend als voorzitter, Meulemans, rechter, en De Cooman, plaatsvervangend rechter;

Overwegende dat noch uit het vonnis noch uit enig overgelegd stuk blijkt dat na de terechtzitting van 24 juni 1963 de debatten heropend werden;

Overwegende derhalve dat één van de rechters die het vonnis hebben gewezen de terechtzitting van 24 juni 1963 waarop de zaak behandeld werd niet heeft bijgewoond;

Overwegende dat naar luid van artikel 7 van de wet van 20 april 1810 de arresten die gewezen worden door rechters welke niet alle terechtzittingen in de zaak bijgewoond hebben, nietig zijn; dat deze bepaling, hoewel zij enkel de door het Hof van beroep gewezen arresten vermeldt, ook van toepassing is op de door de rechtbanken van eerste aanleg gwezen vonnissen;

Dat het middel gegrond is;

*Om die redenen,*

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen.

## RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 20 mei 1966.

Voorzitter: M. Somerhausen.

Raadsleden: De HH. De Bock en Rémion.

Substituut-Auditeur-Generaal: Juff. Bourquin.

### Kommissie van Openbare Onderstand. — Verkiezing. — Geldigheid.

*Het meervoudig stemrecht, hetwelk artikel 10 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand heeft ingesteld om de vertegenwoordiging van de minderheden te waarborgen leidt voor de onderscheiden groepen van de gemeenteraad tot de noodzaak overleg te plegen over de stemming die zij voor de verschillende kandidaten zullen uitbrengen, maar dit voorafgaand overleg mag toch niet op het uitoefenen van zedelijke dwang uitlopen.*

*Uit het dossier blijkt dat de vergadering verstoord werd door incidenten, die tot correctionele vervolgingen hebben geleid. De bestendige deputatie was niet verplicht een beroep op deskundigen te doen om het geschrift op bepaalde biljetten te onderzoeken en hoefde evenmin de burgemeester als getuige te horen. Zij was niet gebonden door het rapport van het college van burgemeester en schepenen.*

Verkiezing van de leden van de C.O.O. van Vorst.

Overwegende dat de met gesloten deuren zitting houdende gemeenteraad op 18 mei 1965 de tien leden van de Commissie van openbare onderstand heeft benoemd; dat ieder van de zevenentwintig raadsleden zes biljetten

ontving, en dat honderdtweeënzestig geldige biljetten uit de bus zijn gehaald; dat de stemopneming het volgende resultaat voor de leden gaf: Jean Cool, François Duquesne, Marie-Louise Harou, Léon Quenon, Albert Randoux, Reine Souheur, Henry Tilot, Henri Vanachte, Edgard Vandenbosch, Carlos Van Itterbeeck behalen ieder vijftien stemmen en Théodore Vandersmissen twaalf; dat de gemeenteraad constateerde, dat al die personen aan de eisen van kiesbaarheid voldeden en dat geen grond van uitsluiting of onverenigbaarheid voor hen gold;

Overwegende dat een gemeenteraadslid 's anderen-daags een klacht aan de gouverneur en aan de bestendige deputatie stuurde, beweerend, dat de leden van zijn politieke groep niet vrij hadden mogen stemmen en dat zijn groepsleider aan sommigen onder hen bevel had gegeven de reeds ingevulde biljetten te scheuren en te stemmen volgens het gegeven wachtwoord; dat hij meteen bij de procureur des Konings aangifte deed van geweldpleging, die hij vanwege een van zijn collega's had ondergaan;

Overwegende dat hetzelfde gemeenteraadslid op de vergadering van 25 mei 1965 verklaarde, dat de stembiljetten niet individueel waren ingevuld, dat de gewetensvrijheid was beknot, dat sommige leden censuur op anderen hadden uitgeoefend; dat de burgemeester hierop antwoordde, dat niemand de geldigheid van de stemming tijdens de vergadering waarop zij had plaatsgehad, had betwist en dat de hogere overheid bij wie klacht was ingediend, zich daarover behoorde uit te spreken;

Overwegende dat het college van burgemeester en schepenen, daartoe door de gouverneur verzocht, bij de bestendige deputatie een verslag uitbracht waarin het uiteenzette dat de notulen van de vergadering van 18 mei 1965 betreffende de vernieuwing van de commissies van openbare onderstand met zoveel woorden aanneemt, dat de stemming plaatsheeft op daartoe rondgedeelde biljetten; dat de gemeenteraadsliden, naar het oordeel van de meest gezaghebbende auteurs, ter vergadering mogen komen met stembiljetten die een vreemde hand van tevoren heeft geschreven; dat beweerd werd, maar niet behoorlijk bewezen is, dat een raadslid toegezien had op de stemming van bepaalde collega's van hem;

Overwegende dat het bestreden besluit opmerkt dat, het uittreksel uit het notulenboek van de gemeenteraad betreffende de vergadering van 25 mei zich beperkt tot de vermelding dat de secretaris de tijdens de vergadering van de 18e genomen besluiten heeft voorgelezen, zonder dat enig bezwaar tegen de redactie van de notulen is ingebracht, niettemin vaststaat dat tijdens de vergadering van 25 mei 1965 de schending van de geheimhouding van de stemming ter sprake was gekomen; dat het de bestendige deputatie vrijstond, rekening te houden met de incidenten die zich tijdens de vergadering van 18 mei 1965 hadden voorgedaan;

Overwegende dat de bestendige deputatie constateert, dat ten minste twaalf stembiljetten door dezelfde hand en negen andere evenzo door een andere hand zijn ingevuld, terwijl ieder raadslid toch maar over zes stemmen beschikt; dat zij, anders dan sommige auteurs, de mening is toegedaan dat «geheime stemming individuele stemming ter vergadering onderstelt...», dat de in verband met de stembiljetten gedane bevindingen een begin van bewijs opleveren dat de stemming van 18 mei 1965 niet individueel heeft plaatsgehad en dat nog andere gegevens sterke vermoedens doen ontstaan over de schending van het geheim van de stemming, over de dwang die op bepaalde leden is geoefend en over onderbreking van de stemming»;

Overwegende dat de eerste verzoeker betoogt, dat de leden van de bestendige deputatie geen deskundigen in de grafometrie zijn en dat zij geen beroep op zulke deskundigen hebben gedaan toen ze dachten dat twaalf biljetten geacht konden worden door eenzelfde hand en negen andere evenzo door een andere hand te zijn ingevuld;

Overwegende dat de tweede verzoeker betoogt dat de bestendige deputatie er verkeerd aan gedaan heeft, aan de burgemeester niet te vragen wat er op de vergadering van 18 mei 1965 eigenlijk gebeurd was;

Overwegende dat de derde verzoeker betoogt, dat het rapport van het college van burgemeester en schepenen, dat aan de bestendige deputatie op dezer verzoek is toegezonden, moet worden beschouwd als een stuk dat niet voor betwisting vatbaar is, aangezien de bestendige deputatie verzuimd heeft, gebruik te maken van de haar in art. 110 van de provinciewet gegeven bevoegdheid om van de gemeenteoverheden juiste en volledige gegevens te verkrijgen;

Overwegende dat het meervoudig stemrecht, hetwelk art. 10 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand heeft ingesteld om de vertegenwoordiging van de minderheden te waarborgen, voor de onderscheiden groepen van de gemeenteraad leidt tot de noodzaak overleg te plegen over de stemming die zij voor de verschillende kandidaten zullen uitbrengen, maar dat dit voorafgaand overleg toch niet op het uitoefenen van zedelijke dwang mag uitlopen;

Overwegende dat uit het dossier blijkt, dat de vergadering van 18 mei 1965 verstoord is door incidenten, die tot correctievolle vervolgingen hebben geleid; dat de bestendige deputatie niet verplicht was een beroep op deskundigen te doen om het geschrift op bepaalde biljetten te onderzoeken en evenmin de burgemeester als getuige hoefde te horen; dat zij niet gebonden was door het rapport van het college van burgemeester en schepenen; dat de in het beroepen besluit aangehaalde vermoedens niet omgekeerd zijn tijdens het onderzoek voor de Raad van State;

Overwegende dat de bestendige deputatie geen termijn voor de benoeming van de leden van de Commissie van openbare onderstand heeft gesteld.

*Besluit :*

*Enig artikel.*

Het besluit van de bestendige deputatie van de provincieraad van Brabant van 17 juni 1965 tot vernietiging van de benoeming van de leden van de Commissie van openbare onderstand van Vorst is bevestigd. De verkiezing zal plaatshebben tijdens een vergadering te houden binnen een maand na de kennisgeving van het tegenwoordig arrest.

## HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

6e Kamer. — 8 juni 1966.

Voorzitter : M. Beeckmans de West-Meerbeek.  
Raadsheren : MM. Van der Haegen en Roevens.  
Advokaat-generaal : M. Bondue.  
Advokaten : Mrs. Jacobs en De Wolf.

**Kantonnement. — Er is te veel gekantonneerd. — Interes-**  
**ten.**

*Wanneer blijkt dat de schuldeiser op onverantwoorde wijze de schuldenaar een te hoog bedrag heeft doen kantonneren, moet hij aan de schuldenaar interesten (hier 5,5 %) betalen op het te veel gekantonneerde be-*

*drag vanaf de dag van de consignatie tot de dag van de terugbetaling.*

Bogaerts t./ Winckel.

Gezien in regelmatige vorm het vonnis dd. 17 maart 1965 der Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, op 21 juni 1965 aan appellant betekend en waartegen, op 29 juni 1965, een naar vorm en tijd regelmatig beroep werd aange tekend;

Gezien het arrest bij verstek, op 25 januari 1966, door het Hof van Beroep te Brussel verleend, aan Meester Gilbert, pleitbezorger optredend voor appellant, op 4 februari 1966 betekend en waartegen, op 10 februari 1966, door appellant een regelmatig en niet betwist verzet werd aange tekend;

Gezien het incidenteel beroep bij zittingsbesluiten dd. 24 mei 1966 regelmatig ingesteld;

Overwegende dat de vordering van appellant ertoe strekt geïntimeerde te horen veroordelen tot betaling van 88.840 fr. zijnde het saldo van de aannemingsprijs voor het oprichten van een landhuis aan de Nachtegaallei 15 te Schoten, te vermeerderen met de gerechtelijke interesten en de kosten;

Overwegende dat op grond van een vonnis bij verstek op 14 september 1960 uitgesproken, appellant tot uitvoerende beslaglegging overging ingevolge waarvan geïntimeerde, bij minnelijke schikking tussen partijen, op 7 november 1960, hogervermeld bedrag in handen van de deurwaarder kantonneerde;

Overwegende dat op verzet, de eerste rechter geïntimeerde tot betaling van een provisionele som van 20.000 fr. heeft veroordeeld en voor het overige een deskundig onderzoek heeft bevolen;

Overwegende dat op grond van het deskundig verslag de eerste rechter, rekening gehouden met de provisionele vergoeding van 20.000 fr., geïntimeerde uiteindelijk heeft veroordeeld tot betaling van 1.374 fr. en tot de gerechtelijke interesten op beide sommen tot op de dag der werkelijke betaling;

Overwegende dat hij, bij zelfde vonnis, de tegeneis van geïntimeerde in betaling der interesten op de geconsigneerde bedragen die het bedrag van 21.374 fr. overtreffen, heeft afgewezen;

### I. Wat de betaling van 25.000 F betreft :

Overwegende dat uit de door geïntimeerde voorgelegde stukken en namelijk uit een door appellant, op 17 november 1959, ondertekent kwijtschrift, blijkt dat geïntimeerde aan appellant een som van 25.000 fr. heeft overhandigd;

Overwegende dat appellant geenszins aantoonde dat hij deze som niet ontvangen zou hebben of dat zij met huidige betwisting geen uitstaans zou hebben zodat de eerste rechter terecht met deze betaling rekening heeft gehouden;

### II. Wat de herstelling der brandschade betreft :

Overwegende dat appellant voorhoudt voor de uitvoering van vermelde herstellingen op 53.000 fr. gerechtigd te zijn wijl geïntimeerde slechts een bedrag van 21.000 fr. aanbiedt;

Overwegende dat, bij gebreke aan voorafgaandelijke prijsvereenkomst desbetreffend tussen partijen, de eerste rechter het advies van de gerechtsdeskundige over de herstellingskosten had gevraagd;

Overwegende dat de gerechtsdeskundige de herstellingen na brand op 31.800 fr. heeft geraamd en appellant niet aantoonde dat de deskundige zich desaan gaande zou vergist hebben;

Overwegende dat appellant weliswaar opmerkt dat ge-

intimeerde van de verzekeringsmaatschappij een schade-loosstelling van 72.000 fr. heeft ontvangen;

Overwegende dat deze tussenkomst van de verzekeraar nochtans vreemd is aan de tussen de gedingvoerende partijen bestaande betrekkingen en overigens geenszins bewezen wordt dat de door appellant uitgevoerde herstellingen volledig de door het gebouw van geïntimeerde geleden beschadigingen dekken;

Overwegende dat in die omstandigheden de raming van de gerechtsdeskundige met reden door de eerste rechter werd aanvaard;

### III. Wat de door geïntimeerde gevorderde intresten betreft:

Overwegende dat uit het vooroverwogene blijkt dat appellant op onverantwoorde wijze een bedrag van 67.006 fr. door geïntimeerde heeft doen kantonneren;

Overwegende dat waar geïntimeerde over deze som niet heeft kunnen beschikken en van de intresten ervan beroofd werd, ingevolge de door appellant gevoerde procedure van uitvoerend beslag, het gepast voorkomt aan geïntimeerde ter vergoeding een intrest van 5,5 % op 67.006 fr. toe te kennen vanaf 7 november 1960 tot op de dag van de terugbetaling;

#### Om deze redenen,

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere of strijdige besluiten verwerpend;

Ontvangt het verzet, en rechtdoende op tegenspraak;

Ontvangt de beroepen;

Bevestigt het aangevochten vonnis behalve in zover het de tegene van geïntimeerde niet gegrond heeft verklaard;

Doet deze laatste beschikking te niet;

Wijzigend: zegt voor recht dat een schadevergoeding van 5,5 % op een bedrag van 67.006 fr. zal dienen betaald te worden vanaf 7 november 1960 tot op datum van de terugbetaling;

Veroordeelt appellant tot de kosten in beroep.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 20 december 1966.

Voorzitter: M.E. Verougstraete.

Raadsheren: MM. De Witte en Van Bever.

Advocaat-generaal: M. Vandermeersch.

Advocaten: Mrs. Verryck en Cassiman.

### Handelsvertegenwoordiger. — Vermoeden van arbeids-overeenkomst voor bediende. — Tegenbewijs.

*Uit een geheel van indiciën kan, tegen het wettelijk vermoeden in van artikel 2 van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers, het bewijs door vermoedens worden afgeleid dat tussen partijen een vrije handelsvertegenwoordiging werd overeengekomen; zo bv. wanneer de vertegenwoordiger louter op commissie werd betaald, deze commissie hem werd gefactureerd en niet uitgekeerd met afhouding van belasting, hij geen vergoeding ontving wegens reis- en vertegenwoordigingskosten, hij ook nog andere vertegenwoordigingen had en niet ingeschreven werd in de sociale zekerheid, hij geen verslagen moest*

*insturen of vergaderingen bijwonen en geen schriftelijke opdrachten kreeg.*

Gobert t./ Fransaer.

Gehoord partijen in hun middelen en konklusies;  
Gezien de stukken, o.m. het eensluidend afschrift van het vonnis van de rechtbank van koophandel te Aalst dd. 2-3-1965, waartegen tijdig en regelmatig beroep werd ingesteld:

#### Bevoegdheid:

Overwegende dat bij toepassing van art. 2 van de wet van 30 juli 1963 de overeenkomst tussen partijen moet aangezien worden als een bediendencontract, tenzij het tegendeel wordt bewezen;

Overwegende dat dit tegendeel ten genoegen van rechte blijkt uit verscheidene indiciën, die ieder afzonderlijk geen uitsluitel geven maar samen genomen een vermoeden uitmaken dat het in feite gaat om een vrije handelsvertegenwoordiging;

Overwegende dat appellante louter werd betaald op commissie; dat deze commissie werd gefactureerd en niet uitgekeerd met afhouding van belasting; dat ze geen vergoeding ontving voor reis- en vertegenwoordigingskosten, dat ze ook nog andere vertegenwoordigingen had en niet ingeschreven werd in de sociale zekerheid;

Overwegende dat ze ook geen verslagen moest insturen, geen vergaderingen bijwonen en geen schriftelijke opdrachten kreeg, zodat men niet inziet hoe geïntimeerde zijn gezag, dat het essentieel kenmerk is van het bediendencontract, over appellante zou uitgeoefend hebben;

Overwegende dat de enige tegenaanwijzing, die men zou kunnen vinden in het feit dat de opzeg werd gegeven op een gedrukt formulier voor opzeggingen van bedienden, wordt tegengesproken door de partij van wie ze uitging, die in besluiten verklaart dat appellante sedert ongeveer 9 jaar opgetreden is als zelfstandige vertegenwoordigster en die volgens, wat de bevoegdheid betreft, zich gedraagt naar het oordeel van het Hof;

#### De grond:

Overwegende dat de hoofdeis, in zover hij strekt tot betaling van een som van 23.053 fr. wegens achterstallige commissies, niet wordt betwist;

Overwegende dat geïntimeerde betreffende de opzegging en tegenopzegging ten onrechte refereert naar het K.B. van 20-7-1955, dat in casu niet toepasselijk is; dat echter ook in de vrije vertegenwoordiging de partijen gedurende de opzeggingsperiode hun wederzijdse verplichtingen verder moeten nakomen;

Overwegende dat appellante niet betwist dat ze gedurende deze periode geen prestaties heeft geleverd; dat ze dus moet aangezien worden als hebbende zelf het contract op foutieve wijze verbroken, ten ware ze haar bewering kon bewijzen dat het voortzetten van haar prestaties haar werd verhinderd door geïntimeerde die een onvoldoende collectie zou aangeboden hebben en de leveringstermijn zou verlengd hebben, zodat het haar onmogelijk was te werken; dat dit echter door geïntimeerde wordt ontkend en door appellante niet wordt bewezen; dat haar laattijdig protest bij brief van 28-2-64 onmiddellijk tegengesproken door geïntimeerde, zonder bewijskracht is hieromtrent; dat het niet tijdig uitbetalen van niet betwiste commissies weliswaar een wanprestatie is, die echter geen voldoende grond uitmaakt voor de ontbinding van de overeenkomst;

Overwegende dat geïntimeerde principieel wegens ge-

zegde verbreking recht op vergoeding zou kunnen doen gelden; dat nochtans, het ontbreken van een inmorastelling nog buiten beschouwing gelaten, de beweerde schade niet bewezen is; dat gezien de aangegeven opzeggingsgrond » inkrimping van de handelsbedrijvigheid », mag aangenomen worden dat het wegblijven van appellante voor geïntimeerde eerder voordelig uitkwam;

*Om die redenen,*

*Het Hof,*

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord advocaat-generaal Versée in zijn eensluidend advies nopens de bevoegdheid, uitgebracht in openbare terechtzitting;

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Zegt voor recht dat de eerste rechter bevoegd was ratione materiae;

Doet dienvolgens het bestreden vonnis teniet en opnieuw wijzende bij evocatie;

Verklaart de hoofdeis gedeeltelijk gegrond, de tegeneis ongegrond;

Veroordeelt geïntimeerde om aan appellante te betalen de som van drieëntwintigduizend drieënvijftig frank met de gerechtelijke rente;

Wijst het meer gevorderde als ongegrond af;

Veroordeelt de partijen elk tot de helft van de kosten van beide aanleggen.

NOOT: Vóór de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers loste de rechtspraak de twistvraag of een handelsvertegenwoordiger als bediende of als zelfstandige te beschouwen was, en de daarmee veelal gepaard gaande bevoegdheidskwestie op door rekening te houden met een reeks feitelijke elementen die o.m. op voortreffelijke wijze werden besproken in de studie « L'Etat de subordination » door J.J. Boels in het Journaal des Tribunaux 1963, p. 741-747.

Uit de artikelen 1 en 2 van voornoemde wet, en uit hun samenhang blijkt dat de wetgever bedoeld heeft, ten voordele van de personen die de door art. 2 bepaalde handelsvertegenwoordiging uitoefenen, een statuut in te stellen en in te richten dat nieuw is en van het regime van gemeenrecht in zake arbeidsovereenkomst voor bedienden afwijkt, namelijk doordat het volstaat dat het werk uitgeoefend wordt onder het gezag van de persoon die hen aanstelt zonder dat er vereist wordt dat het uitgevoerd wordt onder zijn leiding en zijn toezicht, en doordat de hoedanigheid van bediende vermoed wordt tot bewijs van het tegendeel (Cass. 11 februari 1965, R.W. 1965-66, 346; Pas. 1965, I, 587; ook geciteerd in J. Ronse's wetboek van Koophandel onder art. 2 van de wet van 30 juli 1963).

In verband met het tegen het wettelijk vermoeden toegelaten bewijs, rijst in de praktijk de vraag of de Hoven en Rechtbanken nu niet de neiging zullen hebben in ongeveer dezelfde hogerbedoelde elementen als vroeger het bewijs te vinden van het bestaan van een vrije handelsvertegenwoordiging. Zodat ten slotte, ondanks het nieuw wettelijk vermoeden, de betwistingen op vrij dezelfde wijze zouden worden opgelost.

Het gepubliceerde arrest haalt een reeks van omstandigheden aan die zouden toelaten tot het bestaan van een vrije handelsvertegenwoordiging te besluiten. Er dient opgemerkt te worden dat de partijen ter zake aanvankelijk zelf hun rechtsbetrekkingen als een overeenkomst van vrije handelsvertegenwoordiging hadden beschouwd, dat de vertegenwoordiger zelf aanlegger was en het geding voor de rechtbank van koophandel had

gebracht, en dat de eerste rechter ambtshalve de onbevoegdheid had opgeworpen.

In een vroeger arrest (Gent - 5e Kamer, 20 juni 1966, in zake Braham c./Bulckaert qq.) aanvaardde het Hof reeds een analoge oplossing, gewag makende van de omstandigheden dat de vertegenwoordiger zelf zijn werkzaamheden regelde, geen onderrichtingen kreeg, en gedurende jaren nooit aanspraak had gemaakt op de aan het statuut verbonden voordelen zoals aansluiting bij de R.M.Z. Geen verschil is daarbij waar te nemen met de oplossing gegeven in een andere zaak, waarop evenwel de wet van 30 juli 1963 nog niet toepasselijk was, en waarin als beslissende elementen werd aangehaald dat de vertegenwoordiger, ten minste vóór zijn aanwerving, in het handelsregister als « représentant de commerce » was ingeschreven, dat hij onderagenten mocht aanwerven door hem zelf op commissie te betalen, dat reisonkosten niet werden vergoed, dat geen verslagen moesten gemaakt worden, dat er geen toezicht was op verplaatsingen en werkregeling, dat de commissies werden gefactureerd. (Gent - 5e Kamer - 28 maart 1966 - inzake Vekens c./ Ferket, onuitg.).

V. R. C.

## HOF VAN BEROEP TE LUIK

19 december 1966.

Voorzitter: A. Goffinet.

Raadsheren: M.M. V. Alsteens en L. Meers.

Substituut Procureur-Generaal: Mr. Odeurs.

Advokaten: Mrs. J.P. Gruyters en G. Hoegars-Claessens.

**Overeenkomst tussen de bij het Noord-Atlantisch verdrag aangesloten staten betreffende de rechtspositie van hun krijgsmachten. Wet van 9 januari 1953. — Ongeval veroorzaakt door een lid van een buitenlandse krijgsmacht. — Daad als misdrijf omschreven door staat van herkomst en door staat van verblijf. — Samenloop van rechtsmacht. — Voorrang van rechtsmacht aan staat van herkomst. — Art. VII par. 3. — Uitvoering van de dienst. — Niet ontvankelijkheid van de publieke vordering.**

*Indien een lid van een in België gestationeerde buitenlandse (NAVO) krijgsmacht bij de uitvoering van zijn dienst een strafbare daad stelt, die eveneens strafbaar is volgens zijn eigen nationale wet, dient de voorrang verleend aan die nationale wet krachtens art. VII, par 3a (ii) van de wet van 9 januari 1953.*

*De verklaringen, met betrekking tot de dienstomstandigheden (uitvoering van de dienst), van de Staat van herkomst dienen niet in twijfel getrokken, dit wegens de becommernis van de Staat van herkomst om zijn rechtsmacht over zijn onderdanen voor te behouden. Zolang, in dit geval, de Staat van herkomst van zijn voorrang van rechtsmacht niet afziet, is de publieke vordering van de Staat van verblijf niet ontvankelijk.*

*Wegens de becommernis van de Staat van herkomst om zijn rechtsmacht zoveel mogelijk voor te behouden, dient art. VII par. 3a van de wet van 9 januari 1953 in ruime zin geïnterpreteerd.*

O.M. t./ Windels en Glead.

Gezien in eensluidend verklaarde uitgifte het vonnis op 19 mei 1965 door de Correctionele Rechtbank van het arrondissement Hasselt gewezen;

Gezien de regelmatige hogere beroepen door de beide

beklaagden, door de Procureur des Konings en door de burgerlijke partij Windels tijdig tegen voormeld vonnis aangetekend;

Overwegende dat tweede beklagde Gleed Frederic Anthony op het ogenblik der feiten als britse militair deel uitmaakte van de in België verblijvende Nato strijdkrachten en als dusdanig onder toepassing valt van art. VII van het Verdrag betreffende het statuut van deze strijdkrachten ondertekend te Londen op 19 juni 1951 welk verdrag werd goedgekeurd door de Wet van 9 januari 1953;

Overwegende dat, luidens par. 1a) en b) van genoemd art. VII de militaire overheden van de staat van herkomst en de overheden van de staat van verblijf een samenlopende rechtsmacht hebben over betrokken militair;

Overwegende dat luidens par. 3a) 2 van hetzelfde art. in geval van samenlopende rechtsmacht, de militaire overheden van de staat van herkomst het recht hebben bij voorrang hun rechtsmacht over de leden van hun strijdkrachten uit te oefenen voor wat betreft de inbreuken voortspruitend uit iedere daad of nalatigheid begaan in de uitoefening van de dienst;

Overwegende dat volgens de verklaring van de Britse overheden genoemde Gleed op dienst « on duty » was op het ogenblik van de feiten die hem ten laste worden gelegd;

Overwegende dat naar de geest van de bedoeld verdrag en gezien de bekommernis om aan de verdragsluitende partijen hun rechtsmacht voor te behouden ook indien hun strijdkrachten zich in het buitenland bevinden art. VII par. 3 in ruime zin dient geïnterpreteerd;

Overwegende dat het derhalve niet gepast voorkomt de verklaring van de Britse overheden in twijfel te trekken;

Overwegende dat ter zake niet bewezen is noch beweerd wordt dat de Britse overheden zouden verzaakt hebben aan hun voorrang van rechtsmacht over beklagde Gleed; dat zolang de staat van herkomst niet verzaakt heeft aan zijn voorrang, de publieke vordering tegen beklagde Gleed dan ook onontvankelijk dient te worden verklaard;

Overwegende dat, voor wat betreft beklagde Windels André, de publieke vordering hoofdens de samenhangende betichting van overtreding van het Verkeersreglement door verjaring gedoofd is, meer dan twee jaar verlopen zijnde sedert de feiten welke dagtekenen van 31 mei 1964;

Overwegende dat door het onderzoek gevoerd voor het Hof de betichting A gelegd ten laste van eerste beklagde Windels André niet bewezen gebleven is; dat deze beklagde derhalve dient vrijgesproken;

Overwegende dat de onontvankelijkheid van de publieke vordering tegen beklagde Gleed tevens de onontvankelijkheid van de tegen deze laatste ingestelde eis van de burgerlijke partij Windels voor gevolg heeft;

Om deze redenen,

Het Hof :

.....

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

27 november 1964.

Voorzitter : M. Janssens.

Rechters : MM. Carsau en Deloof.

Advokaten : Mrs. Verschueren en R. Van de Vorst.

**Quasi-delichten. — Herstelling van het voertuig. — Laattijdige tegensprekelijke schaderaming. — Bewijs van de schade. — Huishoudster. — Tijdelijke arbeids- onbekwaamheid. — Schadevergoeding.**

*Wanneer hij, die in gebreke werd gesteld om binnen een bepaalde periode tot een tegensprekelijke schaderaming over te gaan, geen gevolg geeft aan dit verzoek, dan heeft men het recht van zijn voertuig te laten herstellen, zonder op de aanvaarding van een tegensprekelijke schaderaming te moeten wachten. De schade, gevolg van het ongeval, wordt dan bewezen door de faktuur waarin, volgens ht bestek, de herstellingen in rekening worden gebracht.*

*De huishoudster, die tengevolge van het ongeval gekwetst werd, lijdt, tijdens haar tijdelijke arbeids- onbekwaamheid, een materiële en morele schade waarvan de vergoeding — ex aequo et bono — vastgesteld wordt op 150 fr. per dag.*

*De, tijdens de tijdelijke arbeids- onbekwaamheid, geleden morele schade wordt, ex aequo et bono, geraamd op 100 fr. per dag.*

Cons. De Jaegher en Smout t./ Belgische Staat  
Ministerie van Landsverdediging).

Overwegende dat de eis ertoe strekt schadevergoeding te bekomen naar aanleiding van een verkeersongeval dat zich op 22 juli 1963 te Borsbeek aan het kruispunt Autolei - Frans Beirenslaan en Herentalsebaan voordeed;

Overwegende dat de personenwagen bestuurd door eerste aanlegger vóór de rode lichten van voormeld kruispunt op de Autolei stilstond toen hij aangereden werd door een aanhangwagen welke van een legerjeep losgekomen was, dat ten gevolge van het ongeval de personenwagen beschadigd werd en de inzittenden verwondingen opliepen;

Overwegende dat verweerder zijn verantwoordelijkheid voor het ongeval niet betwist;

Overwegende dat eerste aanlegger in eigen naam volgende schadeposten vordert:

- |                                                  |            |
|--------------------------------------------------|------------|
| 1. herstellingskosten aan wagen :                | 20.000 fr. |
| 2. taks                                          | 1.200 fr.  |
| 3. 15 dagen verlet (10 + 5) aan 200 fr per dag : | 3.000 fr.  |
| 4. 4 visites Dokter Hendrixx                     | 400 fr.    |

Overwegende dat verweerder niet akkoord gaat met de gevorderde herstellingskosten, aanvoerende dat het hier over een Opel van het bouwjaar 1953 gaat, dewelke bijna waardeloos was geworden en die volgens de tegensprekelijke expertise nog aan waarde 10.000 fr. had;

Overwegende nochtans dat gebleken is dat een regelmatige ingebreke stelling verzonden werd om binnen de drie dagen de schade van het voertuig van aanlegger te komen opnemen; dat hieraan door verweerder geen onmiddellijk gevolg werd gegeven en slechts veel later, namelijk op 28 oktober 1963, de tegensprekelijke expertise plaats had; dat het dan ook aanneembaar is dat aanlegger intussentijd tot herstelling van zijn wagen deed overgaan, herstellingen die hij volgens bestek liet uitvoeren en waarvan hij de kosten, volgens de op 5 sep-

tember 1963 voorgelegde faktuur, betaalde; dat de expertise trouwens melding maakt van deze faktuur;

Overwegende dat er geen reden bestaat om aan de oprechtheid van deze faktuur en van de in rekening gebrachte herstellingen te twifelen; dat dan ook verweerder gehouden is het betaald bedrag van 20.000 fr. vermeerderd met de taks van 6 %, zijnde 1.200 fr. te vergoeden.

Overwegende dat, wat het verlet betreft, 15 dagen aan 200 fr. niet als overdreven voorkomen en zodoende verweerder ook de som van 3.000 fr. verschuldigd is;

Overwegende dat de post van 400 frank, voor vier visites aan de dokter, niet uitdrukkelijk betwist wordt; dat deze post trouwens ook door kwijtingen wordt bewezen;

Overwegende derhalve dat aan eerste aanlegger in eigen naam toekomt: 20.000 fr. + 1.200 fr. + 3.000 fr. + 400 fr. = 24.600 fr.;

Overwegende dat verweerder de gevorderde schade voor de zoon Rudi betwist; dat nochtans gebleken is dat deze aan de verbalisant verklaard heeft dat zijn aangezicht, rechterbeen en hals vol glasscherven zaten en hij een beetje met zijn linkerbeen mankte; dat Dokter R. De Raedt daags na het ongeval vastgesteld heeft: «glasscherven over gans het lichaam (kleine wonden) trauma linkerpols en linker enkel» (attest van 23-7-63); dat aanlegger terecht opwerpt dat het verslag van Dokter Hobin, dat thans wordt ingeroepen, hieraan niets afdoet, vermits deze dokter het kind slechts in september onderzocht heeft wanneer dit reeds volledig hersteld was;

Overwegende dat dus aan aanlegger in zijn hoedanigheid van beheerder der goederen van zijn minderjarige zoon Rudi het gevorderd bedrag van 1.500 fr., welk niet overdreven is, dient toegekend te worden;

Overwegende dat, wat de vordering ten verzoeken van tweede aanlegster betreft, thans in bijkomende besluiten een deskundig onderzoek gevraagd wordt, alsmede de toekenning ten provisonale titel van de bedragen in de eerste besluiten gevorderd;

Overwegende dat in deze eerste besluiten volgende bedragen gevorderd worden:

A. werkonbekwaamheid: 150 fr. per dag als huishoudster: 100 % gedurende één maand: 4.500 fr.; 50 % gedurende één maand: 2.250 fr.;

B. morele schade:

100 % werkonbekwaamheid gedurende één maand aan 100 fr. per dag of 3.000 fr. en 50 % gedurende één maand of 1.500 fr.;

Overwegende dat dient aangenomen te worden dat tweede aanlegster ten gevolge van het ongeval werkonbekwaam is geweest, alhoewel zij aan de politie verklaard had dat zij denkkelijk niet werkonbekwaam zou zijn; dat immers niet kan betwist worden dat zij aan de linker schouder een trauma opgelopen heeft, hetgeen daags na de feiten vastgesteld werd door Dokter De Raedt (attest van 23 juli 1963); dat vervolgens uit twee attesten van Dokter Hendriks blijkt dat zij werkonbekwaam was: 100 % vanaf 22 juli 1963 tot 22 augustus 1963 en 50 % vanaf 23 augustus 1963 tot 22 september 1963;

Overwegende dat zo dient aangenomen te worden dat tweede aanlegster, die geen beroep uitoefent, doch slechts haar huishouden doet, een morele schade geleden heeft voortspruitende uit de pijnen en de ongemakken die zij hierdoor ondergaan heeft bij het verrichten van haar dagelijkse bezigheden als huishoudster, nochtans geen enkel bewijs voorgebracht wordt betreffende een bepaald geleden materiële schade;

Overwegende derhalve dat een vermengde vergoeding van 150 fr. per dag voor materiële en morele schade

mag toegekend worden, hetzij 6.750 fr.; dit ten provisonale titel;

Overwegende dat een deskundig onderzoek zich opdringt, vermits tweede aanlegster thans nog klaagt van pijnen in de schouder en verweerder anderzijds voorhoudt dat volgens de militaire geneesheer deze pijnen slechts subjectief zouden zijn;

Overwegende dat, wat de vordering ten verzoeken van derde aanlegster betreft, deze in de volgende mate gegrond voorkomt;

— voor herstelling horloge Dop: 60 fr. bewezen door groen ticket;

— voor deksel van horloge onherstelbaar 500 fr. bewezen door attest van uurwerkwinkel H. De Cuyper-François;

— voor morele schade wegens glasscherven over het hele lichaam en zware kneuzingen aan rechter schouder, die haar volgens attesten van Dokter Hendriks werkonbekwaam maakte voor 50 % gedurende één maand en voor 25 % gedurende één maand hetzij: 2.250 fr.;

Overwegende dat derhalve aan derde aanlegster toekomt: 60 + 500 + 2.250 = 2.810 fr.;

Om deze redenen:

De Rechtbank, .....

NOOT: Het kan niet betwist worden dat, na een ingebrekestelling om binnen een bepaalde termijn tot een tegensprekelijke schadeschatting over te gaan, het voertuig mag hersteld worden indien de uitgenodigde partij hieraan geen of slechts een laattijdig gevolg geeft. Zulks is slechts het gevolg van de beperkingsplicht van de uitnodigende partij met betrekking tot de geleden schade.

Indien echter, zonder twijfel, de schade aan het voertuig een totaal verlies uitmaakt, dan zou de benadeelde aan zijn beperkingsplicht te kort komen indien hij toch het voertuig laat herstellen waarvan de kosten hoger zijn dan de waarde van het voertuig vóór het ongeval.

De waarde van het voertuig vóór het ongeval wordt uitvoerig aangetoond in de, daartoe, gespecialiseerde publicaties. Indien het voertuig toch een hogere waarde zou hebben dan het gemiddelde dat in deze publicaties wordt vooropgesteld, dan is het aan de benadeelde van dit te bewijzen; de middelen daartoe ontbreken hem geenszins.

— In dit verband ook het vonnis dd. 16 juni 1965 van de Politie rechtbank te Antwerpen. R.W. 1965-1966, p. 2105. R.C.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN.

23 september 1966.

Voorzitter: M. Meers.

Rechters: M.M. Toppet en Vandeplas.

Advocaten: Mrs. Peeters en Geukens.

1. Alcohol en dronkenschap. — Bloedproef post mortem. — Tijdscorrectie. — Handwijze.
2. Onrechtmatige daad. — Fout van het slachtoffer. — Plaats nemen bij een dronken bestuurder.

1. Bij een bloedproef post mortem is het gebruikelijk geen tijdscorrectie toe te passen.

Als er geen hartsflag meer is, kan de reglementaire vernieu voor het toepassen van een bloedproef niet aangewend worden; in zulk geval wordt een rechtstreekse hartpunctie verricht, procédé dat als bewijsmiddel in de gegeven omstandigheden niet kan aangevochten worden.

2. *Het slachtoffer van een ongeval dat heeft plaats genomen in een door een dronken persoon bestuurde auto, terwijl het de toestand van de bestuurder goed kent en zelf ertoe had bijgedragen, aanvaardt een zwaar risico en begint een fout die tot het totstandkomen ervan bijdraagt; het is voor de helft verantwoordelijk voor de gevolgen van het door de bestuurder veroorzaakte ongeval.*

Bullen en Geelen t./N.V. De Belgische Bijstand.

Gezien de stukken van het geding en namelijk de inleidende dagvaarding van gerechtsdeurwaarder Gilbert Wacques te Brussel in dato van 27 oktober 1965 ertoe strekkende betaling te bekomen van de schade voortspruitende uit een auto-ongeval overkomen aan de verzekerde van verweerster;

Aangezien uit het gerechtelijk onderzoek ingesteld van verweerster het dodelijk ongeval overkomen op 15-8-65 aan Indekeu Michel gebleken is dat voornoemde op 14 september geestrijke dranken in niet met zekerheid gekende mate verbruikte ten huize van aanleggers;

Dat hij vervolgens rond middernacht, met hen op tocht ging en onder meer Café Corner te Neeroeteren aandeed;

Aangezien hij bij het terugkomen rond 2 u. 's morgens aan het stuur van zijn wagen, een ongeval veroorzaakte waarbij hij ter plaatse gedood overleed;

Dat hij op onbegrijpelijke wijze in een lichte bocht was blijven rechtdoor rijden en aldus links van de baan op een boom botste, waarna zijn wagen over ongeveer 100 m. ver schoof en gleed;

Dat aanleggers die hem vergezelden gekwetst werden;

Aangezien het bloedstaal afgenomen post mortem een alcoholgehalte van 2,20 aethylalcohol per 1.000 millimeter bloed aantoonde;

Aangezien de dronkenschap van de bestuurder op voldoende wijze blijkt uit:

— Het in zijn bloed gevonden alcoholgehalte;

— Het langdurig nachtelijk herbergbezoek dat wijst op drankverbruik;

— De manier waarop het ongeval zich voordeed en dat aanduidt dat de bestuurder ofwel beneveld was door de drank of dat hij ingeslapen was;

Aangezien aanleggers ten onrechte aanvoeren dat:

— de tijdcorrectie zonder voldoende zekerheid geschiedde;

Dat inderdaad op dit bloedstaal — zoals gebruikelijk bij analyse post mortem — geen correctie toegepast werd.

Dat dit enkel in het voordeel van de thesis voorgehouden door aanleggers kan vallen daar een eventuele correctie de toevoeging van de tijd verlopen tussen het verlaten van de laatste herberg en het overlijden zou meebrengen, en bijgevolg een verhoging van het alcoholpercentage;

— de gevorderde dokter op onvakkundige wijze de hartpunctie zou toegepast hebben;

Aangezien de gevorderde geneesheer voldoende waarborgen qua theoretische en praktische vak kennis biedt en dat geen enkele aanduiding de bewering van aanleggers steunt;

— dat het bloedstaal niet in een reglementaire venule overgebracht en ter beschikking van de deskundige gesteld werd;

Aangezien dit argument evenmin steekhoudend is; dat inderdaad bij rechtstreekse hartpunctie een lange en dikke naald gebruikt wordt waar het bloed gewoonlijk in een proefbuisje wordt bewaard;

Dat het gebruik van de reglementaire venule onmogelijk is wanneer er geen hartslag meer aanwezig is;

Aangezien aanleggers aanvoeren dat het alcoholgehalte

in het bloed niet noodzakelijk het bewijs levert van de dronkenschap;

Aangezien dit argument zou kunnen van waarde blijken in geval het alcoholgehalte beneden 1 ‰ gebleven was;

Dat uit de wetenschappelijke onderzoeken desaangaande zowel als uit de rechtspraak blijkt dat reeds vanaf 1,5 ‰ alcohol psycho-motorische stoornissen optreden die het besturen van een auto gevaarlijk maken;

Dat reeds in 1957 Prof. Dr. Pierre Devaux, Wetsdokter te Luik, een studie over de invloed van de alcohol op het psycho-motorisch gedrag van de mens besloot als volgt: « De chemische dosering van de alcohol in het bloed kan op zich zelf het bewijs meebrengen dat een individu zich onder invloed van de alcohol bevindt indien het bij het onderzoek gevonden gehalte 1,5 ‰ overtreft » (Rev. de Droit Pénal et de Criminologie - oct. 1957). Dat dit des te meer waard zal zijn wanneer de persoon een gehalte van 2,20 p.m. alcohol vertoont;

Aangezien in tegenstrijd met de beweringen van aanleggers de dronkenschap van de bestuurder wel bewezen is;

Dat het dan ook overbodig blijkt een onderzoek toe te laten betreffende deze dronkenschap; des te meer dat dit onderzoek zou aanleiding gegeven hebben tot het ondervragen van personen die zo strafrechtelijk als burgerlijk zouden kunnen aansprakelijk gesteld worden voor het ongeval;

Voor wat betreft de schade gegrondheid van de eis tot vergoeding gevorderd door aanleggers;

Aangezien aanleggers plaats genomen hebben in het voertuig van Indekeu terwijl ze diens toestand goed kenden en terwijl zijzelf hadden bijgedragen tot deze toestand;

Dat zij aldus niet alleen een zwaar risico hebben aanvaard maar een fout hebben begaan die tot het instandkomen ervan bijdroeg;

Aangezien in deze omstandigheden en ingevolge een vaststaande rechtspraak de verantwoordelijkheid dient gedeeld;

Dat zij billijk mag geschat worden op de helft;

Aangezien uit twee getuigenschappen van Dr. Debie waarvan afschrift bij de strafbundel blijkt dat aanlegger Bullen Jacobus volgende kwetsuren opliep: R. Ulnafractuur - R. open fractuur met voetluxatie - schedeltrauma met wonde;

Dat zijn echtgenote Geelen Yvonne een linker ribfractuur - multiple schaafwonden in het aangezicht - bekken trauma L - opliep;

Aangezien het wenselijk voorkomt een dokter deskundige aan te stellen;

Dat verweerder opwerpt dat de langdurige behandeling van aanlegster Geelen grotendeels zou te wijten zijn aan een niet passende behandeling door de geneesheer;

Aangezien het past de opdracht van de deskundige te bepalen als volgt:

1) het slachtoffer Bullen Jacobus te onderzoeken, zijn letsels te beschrijven, de graad, de aard en de duur van de gehele en tijdelijke werkonbekwaamheid te bepalen, de eventuele esthetische schade, en betreffende de pijnen en smarten te adviseren; van dit alles een gemotiveerd en beëdigd verslag op te stellen, dit ter griffie neer te leggen binnen de twee maanden;

2) Evenzo het slachtoffer Geelen Yvonne te onderzoeken met zelfde opdracht en daarenboven na te gaan of de behandeling tijdig en op aangepaste wijze geschiedde. En in geval dit niet zou blijken te bepalen welke gevolgen er uit voortsproten zo voor wat betreft de tijdelijke of blijvende invaliditeit als voor de kosten van verzorging;

Aangezien aanleggers met reden een provisie vorderen die rekening houdend met de gedeelde verantwoordelijkheid — mag vastgesteld worden ex aequo et bono op 30.000 fr. ....

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE.

1e Kamer. — 12 december 1966.

Voorzitter: M. Van Balberghe.  
 Rechters: MM. Lebbe en Castermans.  
 Advocaten: Mrs. Duchêne en Matthys.

**Verjaring in burgerlijke zaken. — Wanbedrijf. — Overlijden van verdachte. — Geen stuiting meer door daad van vervolging of onderzoek. — Burgerlijke vordering. — Verjaring.**

*Door het overlijden van de verdachte (in 1954) werd de strafvordering uitgedoofd en kan geen daad van vervolging of onderzoek de strafvordering of de burgerlijke vordering meer stuiten. De burgerlijke vordering, die meer dan drie jaar na het overlijden werd ingesteld, is verjaard.*

N.M.B.S. t/ Walgrave e.a.

Aangezien de verweerster n.v. Belgian Shell Company en n.v. Ceodeux regelmatig werden gedagvaard; dat nochtans uit geen enkel stuk blijkt dat zij pleitbezorger hebben gesteld en dat ook thans zich niemand voor deze partijen heeft aangeboden;

Gelet op artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 tot regeling van het taalgebruik in gerechtszaken;

Overwegende dat uit de voorgelegde stukken niet kan worden besloten tot een fout van een van de verweerders; dat alleen het bestaan van een fout in hoofde van wijlen Oscar Walgraeve, rechtsvoorganger van de eerste vier verweerders is bewezen, die propaangasflessen in de kelder van het Chalet opstapelden in een onvoldoende geventileerde kelder;

Overwegende dat de eis, gesteund op persoonlijke fouten van verweerders dus ongegrond is;

Overwegende dat wijlen Oscar Walgraeve overleed op 25 juli 1954; dat door zijn overlijden de strafvordering was uitgedoofd en dus geen enkele daad van vervolging, of onderzoek de strafvordering of de burgerlijke vordering meer kon stuiten; dat de huidige eis slechts ingesteld werd meer dan drie jaar nadat de vordering was uitgedoofd door het overlijden;

Overwegende bovendien dat eiseres geen enkel bewijs voorlegt van een regelmatige subrogatie;

*Om deze redenen:*

de Rechtbank.

Verleent verstek tegen 4de en 5de verweerster;

Wijzende op tegenspraak tegenover 1ste, 2de, 3de en 4de verweerder;

Verklaart de eis deels onontvankelijk, deels ongegrond;

Legt de kosten ten laste van eisers.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN.

31 mei 1965.

Voorzitter: M. Croonen.  
 Rechters: M.M. Lowagie en Buelens.  
 Advocaten: Mrs. Houtekier en Devroe.

**Arbeidsongevallen. — In de loop van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst. — Begrip.**

*Een arbeider moest met de auto een boodschap doen voor zijn werkgever; hij vertrok te 15 uur 30 en voerde zijn opdracht uit, maar ofschoon die uitvoering slechts een uur in beslag kon nemen en hij normaal uiterlijk tegen 17 uur of 17 uur 30, ogenblik van het einde van zijn dagtaak, werd terug verwacht, keerde hij maar omstreeks 21 uur 30 terug en verongelukte hij bij een verkeersongeval. Partijen zijn het er over eens dat de bepalingen betreffende een ongeval op de weg van het werk niet toepasselijk zijn.*

*Uit de gegevens blijkt dat de arbeider de vier uren die verliepen tussen de uitvoering van de opdracht en zijn terugkeer geenszins besteed heeft naar aanleiding of voor het feit van zijn arbeidscontract; hij heeft erover beschikt naar eigen goeddunken, heeft volkomen vrij naar eigen inzicht gehandeld en stond dus op het ogenblik van het ongeval niet meer onder het gezag, de leiding en het toezicht van zijn werkgever. Het is derhalve niet bewezen dat het ongeval plaats had in de loop van de uitvoering van het arbeidscontract.*

Claes t./ Belgische Verzekeringsmaatschappij van de Middenstand.

Aangezien Claes Rachelle S.C. bij exploitatie van gerechtsdeurwaarder Vanderhaeghen uit Gent d.d. 18 maart 1964, in hoger beroep komt tegen een vonnis tegensprekelijk tussen partijen verleend door de heer Vrederechter van het kanton Mechelen Zuid d.d. 21 februari 1964, en waarbij de eis van de oorspronkelijke eiseres, huidige appellante afgewezen werd als zijnde ongegrond en zij tot de kosten van het geding verwezen werd;

Aangezien het beroep regelmatig is naar de vorm, tijdig ingesteld, en de ontvankelijkheid ervan niet wordt betwist;

Gezien in regelmatige vorm overgelegd het vonnis waartegen beroep;

Aangezien de oorspronkelijke eis van beroepster er toe strekte geïntimeerde te veroordelen tot betaling van de rente voorzien door de wetgeving op de arbeidsongevallen op een basisloon van 64.453 fr., te zamen met de begrafeniskosten, zijnde 4.000 fr., te vermeerden met de vergoedende interesten sinds de datum waarop ze moesten uitbetaald worden en met de gerechtelijke interesten, onder voorbehoud van vermeerdering of vermindering in de loop van het geding, evenals tot de kosten van het geding;

Aangezien beroepster haar eis steunt op een dodelijk ongeval aan haar echtgenoot, wijlen Van De Vliet Romanus, verkomen op 21 december 1962 op het grondgebied Mechelen; dat zij dit ongeval als een arbeidsongeval bestempelt en aanvoert dat ten onrechte de eerste Rechter deze zienswijze niet aanvaard heeft;

Aangezien uit de elementen der zaak blijkt dat op 21 december 1962 wijlen Van De Vliet Romanus door zijn werkgever Van Hoof Emiel, wonende te Boortmeerbeek, Donkstraat nr. 18, uitbater van een kopergieterij en handelaar in brouwerijartikelen, gelast werd zekere stukken af te leveren in de brouwerij «Chevalier Marin» te Mechelen, Befferstraat nr. 25; dat om deze taak te vervullen de werkgever de wagen van de firma ter beschikking stelde van Van De Vliet en deze laatste uit de firma te Boort-

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

meerbeek vertrok rond vijftien uur dertig; dat rond één en twintig uur dertig van dezelfde dag Van De Vliet, op de Leuvensesteenweg te Mechelen het slachtoffer werd van een ongeval, wanneer hij met de tot zijn beschikking gestelde wagen een ander voertuig voorbijstak en slipte om tegen een huis terecht te komen en aldus op slag gedood te worden;

Aangezien beide partijen herhalen, zoals ze dat vóór de eerste Rechter deden, het eens te zijn dat het in casu geen ongeval betreft op de weg van of naar het werk, maar wel een ongeval eventueel overkomen tijdens de loop van de uitvoering van het arbeidskontraat;

Aangezien beroepster volhoudt dat het ongeval als gebeurd tijdens de loop van de uitoefening van het werk dient te worden aangezien, daar haar echtgenoot zich bevond op de terugweg van het werk dat hij uitgevoerd had en hij zich dus, op het ogenblik der feiten, begaf naar zijn werkgever; dat zij eveneens inroept dat haar echtgenoot door zijn werkgever werd gebruikt als man voor alle werk, dat hij aldus verschillende opdrachten uit te voeren had en onder andere hij dikwijls «achter werkvolk ging kijken» zodat hij op de bewuste dag ook dergelijke bijkomende opdrachten zou uitgevoerd hebben;

Aangezien de partij die de betaling opvoert van de vergoedingen voorzien door de samengeordende wetten op de arbeidsongevallen, de last draagt van het bewijs dat het ongeval heeft plaatsgegrepen in de loop van de uitoefening van het arbeidskontraat (Cass. 1ste Kamer dd. 22-12-1955 - Pas. 1956 I 402, opmerkingen);

Dat het arbeidskontraat slechts loopt zolang het gezag van leiding en toezicht van de werkgever bestaat (Cass. 30-1-1958 R.G.A.R. 1959 - n° 6270); zoals trouwens de eerste Rechter terecht besloot;

dat hieruit volgt dat ongeval de arbeider op het tijdstip van het ongeval niet meer onder het gezag, leiding en toezicht van zijn werkgever staat, er geen arbeidsongeval is (Cass. 3 februari 1950 - AHV 354);

Aangezien uit de voorgelegde stukken blijkt dat op de dag van het ongeval Van De Vliet per wagen bij zijn werkgever te Boortmeerbeek vertrokken is rond vijftien uur dertig naar Mechelen om er in de reeds vernoemde brouwerij enkele stukken af te leveren, er zijn bon te laten affekenen en nadien terug naar de firma van zijn werkgever te komen; dat uit de verklaringen afgelegd door de werkgever op 23 december 1962 aan de Gerechtelijke politie der stad Mechelen (P.V. n° 12535), insgelijks blijkt dat Van De Vliet op bewuste dag geen andere opdrachten te volbrengen had en hij de enkele opdracht zeker op één uur had kunnen uitvoeren, dat trouwens de werkgever er aan toevoegt dat hij Van De Vliet normaal terug verwachtte tegen zeventien à zeventien uur dertig, des te meer daar zijn dagtaak eindigde te zeventien uur dertig;

Aangezien hieruit volgt dat, in strijd met de beweringen van beroepster, haar echtgenoot op bewuste dag geen andere opdrachten te vervullen had en dat hij dus evenmin achter werkvolk diende te gaan zoeken op die dag;

Aangezien Van De Vliet, slechts rond één en twintig uur dertig op de terugweg was, maar op het grondgebied der stad Mechelen; dat aldus tussen het uitvoeren van zijn welbepaalde opdracht en het aanvangen van de terugweg er meer dan vier uren verliepen;

Dat uit deze gegevens onbetwistbaar blijkt dat Van De Vliet deze vier uren geenszins kan besteed hebben aan de opdracht welke hij van zijn werkgever had gekregen, of in andere woorden dat die vier uren geenszins besteed werden naar aanleiding of voor het feit van zijn arbeidskontraat;

dat het bijgevolg eveneens vaststaat, zoals de eerste Rechter terecht aanstipt, dat Van De Vliet over deze vier

uren beschikt heeft naar eigen goeddunken, het is te zeggen dat hij volkomen vrij naar eigen inzicht gehandeld heeft, zodat dient besloten te worden dat op het ogenblik van het ongeval hij niet meer onder het gezag, leiding en toezicht van zijn werkgever stond;

Aangezien beroepster nog laat gelden dat zelfs indien haar echtgenoot zich ongeoorloofd zou verlaat hebben, of zelfs vrijwillig inbreuk zou gepleegd hebben op de bevelen van zijn patroon, zulks nog niet het karakter van arbeidsongeval aan het kwestieus ongeval ontnemt gezien Van De Vliet in ieder geval terug naar zijn werkgever diende te rijden;

Aangezien, zoals hoger reeds aangetoond, Van De Vliet op het ogenblik van de terugreis, niet meer onder het gezag, leiding en toezicht van zijn werkgever stond, zodat het van alle belang ontbloomt is of hij al dan niet inbreuk heeft gepleegd op de bevelen van de werkgever of zich ongeoorloofd verlaat heeft; dat om dezelfde reden, de omstandigheid dat het ongeval zich voordeed op een plaats waar Van De Vliet moest doorkomen om de terugweg te doen, in casu evenmin aan het ongeval het karakter van arbeidsongeval kan toekennen;

Aangezien de verklaringen van Bossut en diens werklieden Hofinger en Anthoon, naar dewelke beroepster verwijst om te beweren dat haar echtgenoot door zijn werkgever regelmatig gebruikt werd voor andere boodschappen en zelfs achter werkvolk ging kijken, niet dienend zijn terzake gezien enerzijds Bossut preciseert dat de dag van het ongeval Van De Vliet niet bij hem geweest is en gezien anderzijds de hoger aangehaalde verklaringen van Van Hoof, werkgever van Van De Vliet;

Aangezien uit dit alles blijkt dat beroepster geenszins het bewijs heeft geleverd dat het ongeval van wijlen haar echtgenoot heeft plaatsgegrepen in de loop van de uitoefening van het arbeidskontraat, terwijl de elementen der zaak duidelijk aantonen, dat het kwestieus ongeval geen arbeidsongeval is;

Aangezien de eerste Rechter dienvolgens terecht de oorspronkelijke vordering heeft afgewezen als ongegrond;

Gelet op de beschikkingen van artikelen 2, 34, 36, 37, 40, 41, 24 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

*Om deze redenen,*

De Rechtbank, zetelende in graad van hoger beroep, rechtdoende op tegenspraak, alle verdere en strijdige besluiten verwerpende, ontvangt het beroep en er recht op doende verklaart het ongegrond, dienvolgens wijst appellante van haar beroep af, bevestigt het vonnis waartegen beroep en legt de kosten van deze instantie ten laste van beroepster.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

7° Kamer. — 8 juni 1966.

Voorzitter: M. Van Dijck.

Referendaris: M. Verdoodt.

Advocaten: Mrs. Van Eecke loco Defosset en Heynderickx (Sint-Niklaas).

**Voorwaarde. — Potestatieve voorwaarde. — Begrip. — Ontbindende potestatieve voorwaarde. — Geldig.**

*Contract met advertentiekantoor waarbij bedongen is dat de klant het contract mag opzeggen «indien de advertentie geen voldoende reactie mocht opleveren».*

*Die voorwaarde is niet zuiver potestatief, maar eenvoudig potestatief, en dus niet nietig.*

*Bovendien heeft een zuiver potestatieve voorwaarde*

*enkel de nietigheid van de verbintenis tot gevolg als ze schorsend is, niet als ze ontbindend is, want in dit laatste geval belet ze de vorming van de rechtsband niet, en is het contract zuiver en eenvoudig en krijgt het zijn volle uitwerking tot bij de verwezenlijking van de voorwaarde.*

N.V. Van der Graaf and C<sup>o</sup> t/ Comag Carpet Industrie

Overwegende dat de vordering er, in hoofdde, toe strekt verweerster te doen veroordelen tot betaling aan eiseres van de som van 24.745 fr., hetzij de prijs van zeven in aanlegsters reclameboek opgenomen advertenties;

Overwegende dat, bij de bestelling van kwestieuze advertenties, op 11-7-1963, verweerster zich uitdrukkelijk het recht voorbehield het contract op te zeggen « indien de advertentie geen voldoende reactie mocht opleveren »;

Dat verweerster, na vijf inlassingen die ze betaalde, op grond van gezegd voorbehoud, het contract opzegde bij brief van 21-4-1964, dewelke door verweerster onbeantwoord werd gelaten en de volgende alinea bevatte: « Aangezien we bij het afsluiten van het contract, met U overeengekomen zijn dat wij de publicaties mochten stoppen indien reacties geen voldoening gaven, verzoeken wij U hiermede geen verdere publicaties meer te plaatsen voor ons »;

Overwegende dat eiseres meer dan een jaar nadien, hetzij op 30-6-1965, niettegenstaande verweersters opzegging van 21-4-1964, toch besliste tot de publicatie der resterende advertenties over te gaan;

Dat ze er zich echter heeft van onthouden én onmiddellijk te reageren op verweersters opzegging én de advertenties om de twee maand te laten verschijnen, waaruit haar stilzwijgend akkoord met gezegde opzegging duidelijk blijkt;

Overwegende dat dan ook de vraag te weten of — zoals eiseres thans beweert — hogervermeld voorbehoud een potestatieve voorwaarde is, waarvan de nietigheid bij artikel 1174 B.W. is voorzien, geen het minste belang vertoont, vermits eiseres alleszins stilzwijgend met verweersters opzegging destijds heeft ingestemd, door zelf het contract gedurende acht maand niet uit te voeren en zonder dit gebrek aan uitvoering te gelegener tijd toe te schrijven aan verweersters weigering de 6de en 7de advertenties te betalen, reden die ze thans, te laat echter, inroept;

Dat het hier trouwens niet om een zuiver potestatieve voorwaarde gaat, maar om een eenvoudige potestatieve voorwaarde, t.t.z. een voorwaarde waarvan de verwezenlijking niet uitsluitend afhangt van de wil van degene die zich verbindt (zie betreffende dit onderscheid o.a. De Page, d.I, nr 155bis, blz. 201 en vlg. — Dekkers, d.II, nr 280, blz. 271 en 272);

Dat immers het al of niet voldoende « opleveren van reactie » — zowel wat de hoeveelheid als wat de aard ervan betreft — door kwestieuze advertenties geenszins van verweerster afhing en dat, anderzijds, de beoordeling van het « voldoende » karakter ervan ook niet uitsluitend bij verweerster berust, maar ook bij eiseres en bij de Rechtbank;

Dat — zoals niet wordt betwist — schier alle reacties uitgingen van personen die een agentschap bij verweerster wensten te bekomen en niet van cliënten die het voornemen koesterden tapijten aan te kopen bij verweerster, het voornaamste wat deze laatste bij de publiciteit interesseerde;

Dat, daarenboven, de potestatieve voorwaarde slechts

de nietigheid der verbintenis tot gevolg heeft zo het een schorsende voorwaarde betreft, wat hier het geval is;

Dat, inderdaad, het zelfs zuiver potestatief karakter van de ontbindende voorwaarde (en deze terzake is ontbindend) de geldigheid van het contract niet aantast, vermits ze de vorming van de juridische band niet belet, het contract zuiver en eenvoudig is en zijn volle uitwerking tot bij de verwezenlijking der voorwaarde krijgt (zie o.a. De Page, 10 c. cit);

Overwegende dat de vordering, in deze omstandigheden, alle grond mist;

*Om deze redenen:*

de Rechtbank, gelet op artikelen 4 en volgende der wet van 15-6-1935;

Op tegenspraak beslissende en alle andere conclusiën als ongegrond verwerpende;

Verklaart de vordering ontvankelijk, doch ongegrond; Wijst ze als dusdanig af en veroordeelt eiseres tot de kosten.

## COMMISSIE VAN BEROEP Z.I.V.

Tweede Nederlandstalige Kamer. - 8 februari 1966.

Voorzitter: M. Vervloet.

Secretaris-Verslaggever: M. K. Girardin.

**De dagen werkloosheid mogen slechts met de arbeidsdagen worden gelijkgesteld in de gevallen waarin dit uitdrukkelijk door een tekst voorzien is.**

*De werkneemster, die haar beroepsarbeid pas werkelijk heeft onderbroken minder dan zes weken vóór haar bevalling, mag dat gedeelte van het prenataal verlof tijdens dewelke ze verder heeft gearbeid, overdragen tot na afloop van de zes weken postnataal verlof (Art. 56, § 1, 5e lid).*

*Dit recht is echter ontegensprekend aan de werkloze arbeidster die een tijdvak van gecontroleerde werkloosheid onderbreekt minder dan zes weken vóór haar bevalling.*

J. t./ L.C.M.

Overwegende dat tegen de beslissing, genomen door de Klachtencommissie van Antwerpen op 8 november 1965, welke aan de partijen betekend werd op 12 november 1965, hoger beroep werd ingesteld door de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, oorspronkelijk verweerder, op 23 november 1965;

Gezien de kennisgevingen aan de partijen, bij aangetekend schrijven verzonden op 10 januari 1966, waarbij hun medegedeeld werd dat de zaak geplaatst werd op de rol van de zitting van 25 januari 1966;

Gezien het aangetekend schrijven de dato 27 januari 1966, waarbij aan de partijen werd medegedeeld dat de uitspraak van de beslissing vastgesteld werd op 8 februari 1966;

Gezien de oproeping van de tweede nederlandstalige kamer, alsmede van de afgevaardigde van de Minister van Sociale Voorzorg bij deze kamer voor de openbare terechtzittingen van 25 januari 1966 en 8 februari 1966;

Gezien deze kamer op 25 januari 1966 de zaak in

beraad hield en de uitspraak van de beslissing vaststelde op 8 februari 1966;

Gehoord het verslag over de zaak door de secretaris-verslaggever;

Gehoord het advies van de heer Elst, afgevaardigde van de Minister van Sociale Voorzorg;

Overwegende dat het hoger beroep van oorspronkelijk verweerder voldoet aan de voorwaarden van ontvankelijkheid, gesteld bij artikel 284 van het koninklijk besluit van 4 november 1963;

Overwegende dat oorspronkelijk eiseres op 5 juli 1965 bij de Klachtencommissie een geschil aanhangig maakte, gerezen ingevolge de beslissing, genomen door de verzekeringsinstelling in toepassing der bepalingen van artikel 56, par. 1, 5de alinea der wet van 9 augustus 1963, houdende weigering der ongeschiktheidsuitkeringen vanaf 28 juni 1965 tot en met de twaalfde week, te rekenen vanaf de datum waarop zij de uitkeringen in het voorbevallingsstijdvak genoot;

Overwegende dat de bestreden beslissing aan oorspronkelijke eiseres medegedeeld werd op 24 juni 1965;

Overwegende dat de Klachtencommissie van oordeel was dat het inleidend beroepschrift voldeed aan de voorwaarden van ontvankelijkheid, gesteld bij de artikelen 271 en 272 van het koninklijk besluit van 4 november 1963;

Overwegende dat oorspronkelijk eiseres in het inleidend beroepschrift aanvoert dat zij gerechtigd is op de uitkeringen gedurende twaalf volle weken vermits de vrouw die de werklozencontrole volgt dient gelijkgesteld met de arbeidende vrouw;

Overwegende dat oorspronkelijk verweerder mededeelt:

— dat oorspronkelijk eiseres bevallen is op 16 mei 1965;

— dat zij de werklozencontrole volgde tot en met 1 mei 1965;

— dat zij de uitkeringen genoot:

van 3 mei 1965 tot en met 16 mei 1965 (voorbevallingsstijdvak);

van 17 mei 1965 tot en met 26 juni 1965 (nabevallingsstijdvak);

— dat zij niet voldoet aan de voorwaarden gesteld door artikel 56, par. 1, 5de alinea, der wet van 9 augustus 1963, vermits zij niet arbeidde maar de werklozencontrole volgde;

Overwegende dat de Klachtencommissie de zaak onderzocht op haar zitting van 8 november 1965 en overwoog dat het onderbreken van een periode van gecontroleerde werkloosheid dient gelijkgesteld met het onderbreken van een periode van beroepsarbeid;

Overwegende dat de Klachtencommissie om deze redenen het inleidend beroepschrift ontvankelijk en gegrond verklaarde en besliste dat oorspronkelijke eiseres vanaf 3 mei 1965 gedurende twaalf weken gerechtigd is op de ongeschiktheidsuitkeringen;

Overwegende dat oorspronkelijk verweerder in het — dat de beslissing van de Klachtencommissie de bepalingen van art. 56, § 1, 5e lid, schendt;

— dat de enige vraag die rijst is: of krachtens art. 56 van de wet van 9 augustus 1963, de zwangere vrouw, die stempelt en die minder dan zes weken vóór haar bevalling ophoudt de stempelcontrole te volgen, geacht wordt, na de zes weken volgend op haar bevalling, verder de vereiste graad van arbeidsonge-

schiktheid te bereiken over een tijdspanne die overeenstemt met de periode dat zij verder *gestempeld* heeft vanaf de zesde week vóór haar bevalling;

— dat de tekst van art. 56 § 1, 5e lid, van de wet van 9 augustus 1963 ontkennend op de hierboven gesteld vraag antwoordt;

— dat de eerste zin van bedoeld 5e lid de werkneemster die arbeid of stempelt, en die ten vroegste vanaf de vijfde maand zwangerschap gaat rusten, arbeidsongeschiktheid erkent tijdens een tijdvak van zes weken vóór en zes weken na de bevalling;

— dat het 2e deel van die alinea het speciale geval viseert van de werkneemsters die *effektief aan het werk* zijn en die hun *beroepsarbeid* stopzetten minder dan 6 weken vóór de bevalling;

Overwegende dat oorspronkelijke verweerder om deze redenen de Commissie van Beroep verzoekt de beslissing der Klachtencommissie te vernietigen en te beslissen dat oorspronkelijk eiseres vanaf 27 juni 1965 niet meer gerechtigd is op de ongeschiktheidsuitkeringen; hoger beroep aanvoert:

Overwegende dat het voorwerp van het geschil het recht is op de ongeschiktheidsuitkeringen gedurende de periode van 28 juni 1965 tot het einde der twaalfde week te rekenen vanaf 3 mei 1965;

Overwegende dat oorspronkelijke eiseres beviel op 16 mei 1965;

Overwegende dat zij voordien gecontroleerde werkloze was en de werklozencontrole volgde tot en met 1 mei 1965;

Overwegende dat zij de ongeschiktheidsuitkeringen genoot vanaf 3 mei 1965 tot en met 26 juni 1965;

Overwegende dat artikel 56, par. 1, 5e alinea, der wet van 9 augustus 1963 bepaalt:

«Net zo is het met de in artikel 21, 4°, bedoelde werkneemsters over het tijdvak van zes weken vóór en zes weken na hun bevalling: indien de werkneemster haar beroepsarbeid pas werkelijk heeft onderbroken minder dan 6 weken vóór haar bevalling, wordt aangenomen dat zij na de zes weken welke op de bevalling volgen de vereiste graad van arbeidsongeschiktheid bereikt over een tijdspanne, die overeenstemt met de periode tijdens welke zij verder heeft gearbeid vanaf de zesde week vóór haar bevalling.»;

Overwegende dat de Klachtencommissie van oordeel was dat voormelde tekst eveneens toepasselijk is op de vrouw die de werklozencontrole blijft volgen gedurende de zes weken vóór de bevalling;

Overwegende dat bij onderzoek van het hierboven aangehaalde artikel dient aangestipt dat artikel 21, 4°, gewag maakt van «werkneemsters die de arbeid of een tijdvak van gecontroleerde werkloosheid onderbreken...» terwijl hoger aangehaald lid, tweede deel, spreekt van «...beroepsarbeid pas werkelijk heeft onderbroken...» en «...periode tijdens welke zij verder heeft gearbeid...»;

Overwegende dat derhalve dient onderzocht of het feit dat bedoeld tweede deel niet meer spreekt van «een tijdvak van gecontroleerde werkloosheid onderbreken» of van «periode gedurende dewelke ze gecontroleerde werkloze was», erop wijst dat bedoeld tweede deel niet van toepassing is op de werkloze vrouw, maar enkel op de arbeidende vrouw;

Overwegende dat de voorbereidende werken van de wet van 9 augustus 1963 geen enkele toelichting geven op dit punt; dat het tweede deel van hogeraangehaalde vijfde lid, door de Commissie van de Kamer van Volks-

vertegenwoordigers éénparig aan de tekst toegevoegd werd; dat het verslag van deze commissie echter geen nadere uitleg omtrent die toevoeging bevat (blz. 157 van stuk nr. 527 (1962-1963) nr. 16);

Overwegende dat de Klachtencommissie oordeelde dat de dagen gecontroleerde werkloosheid dienen gelijkgesteld met arbeidsdagen en deze overweging blijkbaar steunde op de bepalingen van artikel 203, 3°, van het koninklijk besluit van 4 november 1963;

Overwegende dat dit artikel bepaalt dat de werkloosheidsdagen dienen gelijkgesteld met arbeidsdagen, enkel en alleen voor wat betreft de proeftijd;

Overwegende dat uit het geheel van de wettelijke teksten op het stuk van verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit kan worden afgeleid dat de dagen werkloosheid slechts met de arbeidsdagen mogen gelijkgesteld worden in de gevallen waarin zulks uitdrukkelijk door een tekst voorzien is;

Overwegende dat in het eerste gedeelte van de 5de alinea van par. 1 van artikel 56 der wet van 9 augustus 1963 wordt verwezen naar artikel 21, 4°, van dezelfde wet, waar wel degelijk het onderscheid wordt gemaakt tussen enerzijds de werknemers die de « arbeid » en anderzijds de werknemers die een « tijdvak van gecontroleerde werkloosheid » onderbreken;

Overwegende dat in het tweede gedeelte van voormelde alinea een afwijking wordt ingevoerd van de algemene regel vastgelegd in het eerste gedeelte van deze alinea;

Overwegende dat deze afwijking van een algemene regel dan ook beperkend dient te worden geïnterpreteerd; dat het trouwens ook op een beperkende wijze geformuleerd werd;

Overwegende dat het derhalve niet opgaat aan dit tweede deel een draagwijdte of een toepassingsfeer te geven die vooreerst niet blijkt uit de tekst zelf en evenmin uit de plaats die deze tekst in het geheel van het artikel inneemt;

Overwegende dat de werkloze vrouw dit artikel derhalve in haar voordeel niet kan inroepen; dat zij derhalve slechts gerechtigd is op de ongeschiktheidsuitkeringen gedurende een periode van zes weken, volgend op de bevalling, onverschillig tot op welke datum zij werklozencontrole gevolgd heeft vóór haar bevalling;

Overwegende dat oorspronkelijk verweerder derhalve de wettelijke bepalingen op een juiste wijze heeft toegepast;

Overwegende dat oorspronkelijk eiseres derhalve met ingang van 28 juni 1965 geen recht meer heeft op de ongeschiktheidsuitkeringen;

Gelet op artikel 51 der wet van 14 februari 1961, artikel 100 der wet van 9 augustus 1963 en de artikelen 257 tot 306 van het koninklijk besluit van 4 november 1963;

*Om deze redenen :*

beslist :

dat het hoger beroep ontvankelijk en gegrond is;

dat de beslissing der Klachtencommissie wordt vernietigd en dat oorspronkelijk eiseres met ingang van 28 juni 1965 niet meer gerechtigd is op de ongeschiktheidsuitkeringen.

Tegen deze beslissing kan beroep worden ingesteld bij de Raad van State binnen zestig dagen van uitslag der beslissing.

## EUROPEES RECHT

### Rechtsharmonisatie

Nu de economieën der lid-staten steeds nauwer verstrengeld worden door het voortschrijdende economische integratieproces, doet zich steeds sterker het gemis gevoelen van een adequate begeleiding van dit proces op het stuk der rechtsharmonisatie. Niet alleen is dit het geval op het gebied van handelsrecht (unificatie vennootschapsrecht, enz.), fiscaal recht en douane-voorschriften. Genoemd manco treedt thans ook sterk aan de dag op het gebied van de repressie van de criminaliteit en met name bij de opsporing van misdadigers die deel uitmaken van internationale roversorganisaties die opereren in verschillende Westeuropese landen. Het gerechtelijk vooronderzoek in strafprocedures aanhangig tegen deelnemers aan misdrijven gepleegd in verschillende landen en gedetineerd in verschillende landen, elk onder een afzonderlijk regime van nationale preventieve detentie en gescheiden werkend opsporingsapparaat, blijkt ernstige hinder te ondervinden van het gemis aan een gecoördineerde Westeuropese opsporingsapparatuur. In dit gemis, schijnt « Interpol », zo lofwaardig dit instituut als zodanig moge zijn, niet afdoende te kunnen voorzien.

Bij de voortschrijdende vrijheid van beweging komt het voor dat daarvan door internationale misdadigers wordt geprofiteerd op een wijze waarin de ontwikkeling van een geïntegreerde opsporingsapparatuur geen gelijke tred houdt. Een en ander heeft sterk de aandacht getrokken bij gelegenheid van een dezer dagen in Nederland door een lid van het Openbare Ministerie belegde Conferentie van een aantal politie-autoriteiten afkomstig o.m. uit enige landen der Gemeenschap.

Aanleiding tot deze Conferentie was de « kortsluiting » welke bleek te zijn ingetreden bij de opsporing van een internationale roversorganisatie die betrokken was bij o.m. een aantal in Nederland gepleegde bankovervallen. Door het gebrek aan een effectief werkend gerechtelijk communicatiesysteem bleek het b.v. maanden te moeten duren alvorens men een alibi van een verdachte kon vaststellen.

Een en ander geeft vragensteller aanleiding de E.E.G.-Commissie onderstaande vragen te stellen :

1. Heeft ook de Commissie kennis genomen, respectievelijk is de Commissie bereid voor zoveel nodig alsnog kennis te nemen van het verschijnsel dat door ondergetekende hiervoor is weergegeven ?
2. Moet de Commissie niet met vragensteller beamen dat zich hier een probleem voordoet dat vraagt om een spoedige doeltreffende oplossing ?
3. Is de Commissie uit hoofde hiervan bereid om initiatieven te ontwikkelen welke erop gericht zijn om te geraken tot een doeltreffend communicatiesysteem in West-Europa, althans in E.E.G.-verband, op het gebied der preventie, opsporing en vooronderzoek van internationale criminaliteit in West-Europa.

**Antwoord op schriftelijke vraag nr. 107 van de heer Berkhouwer**

Het ligt niet op de weg van de Commissie om zich uit te spreken over de vraag of de reeds bestaande instellingen, met name « Interpol », op afdoende wijze kunnen voorzien in de door de geachte Afgevaardigde beschreven situatie.

Preventie van criminaliteit en opsporing van misdadigers zijn problemen die niet tot de bevoegdheid van de Gemeenschap behoren.

Ten einde het instellen van een gemeenschappelijke markt en het geleidelijk nader tot elkaar brengen van het economisch beleid van de lid-staten te bereiken omvat de activiteit van de Gemeenschap volgens artikel 3 sub h) van het Verdrag van Rome slechts «het nader tot elkaar brengen van de nationale wetgevingen in de mate waarin het voor de werking van de gemeenschappelijke markt noodzakelijk is».

De Commissie heeft derhalve op strafrechtelijk gebied slechts initiatieven ontwikkeld met betrekking tot de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de ambtenaren van de Gemeenschap en de vervolging van inbreuken op bepalingen van het economisch strafrecht, voorzover die rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de gemeenschappelijke markt.

## RECHTERLIJK LEVEN

### Aanstelling van de Heer LEPAGE tot voorzitter van de Raad van State.

*Wij hebben het genoeg hieronder de tekst mede te delen van de rede die uitgesproken werd door de Heer M. Somerhausen, Eerste Voorzitter der Raad van State, bij de aanstelling van de Heer Lepage tot Voorzitter van dit hoog rechtscollege.*

\* \* \*

In een mensenleven is er soms een moment, dat voor die mens in de ware zin van het woord maatgevend is; het schijnt mij zulk een gewichtige gebeurtenis te vinden in het besluit van 19 november 1940 waarbij de Ministerraad U aangewezen heeft om de functie van Substituut Auditeur Generaal en van Administrateur van de Veiligheid van de Staat te vervullen.

Op 29 november 1940 verscheen inderdaad een bijzonder nummer van het Belgisch Staatsblad dat een besluit publiceerde van de in Raad vergaderde Ministers waarbij de Staatsveiligheid tijdelijk naar het Ministerie van Justitie werd overgebracht. Dit besluit is door Hubert Pierlot, Paul Henri Spaak, Camille Gutt en Albert De Vleeschauwer ondertekend.

In hetzelfde nummer verscheen ook een besluit waarbij Piet Vermeulen, thans onder de wapens (anders gezegd soldaat tweede klas) tot griffier van de Krijgsraad «bij het deel van het leger dat zich in het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië bevindt», benoemd werd.

Waren deze gelijktijdige benoemingen het gevolg ofwel de oorsprong van een duurzame vriendschap? Daarentrent is in het Staatsblad geen uitleg te vinden.

Door een besluit van de in Raad vergaderde Ministers dat op 18 juni 1940 te Bordeaux genomen werd, was de Minister van Koloniën De Vleeschauwer tot administrateur generaal van het Belgisch Kongo benoemd en werd hij naar Londen gezonden. De Minister van Financiën Gutt volgde hem, maar de eerste Minister Pierlot en de Minister van Buitenlandse Zaken Spaak kwamen slechts op 24 oktober te Londen aan (zie verslag van de eerste Minister aan de wetgevende Kamers, Staatsblad van 22 september 1944).

U bent, met vrouw en kinderen in de eerste dagen van november 1940 in Engeland aangekomen. Een week of twee later wordt U met de Veiligheid van de Staat gelast.

In november 1940 is het centrum van Londen reeds een puinhoop. In de Duitse kranten, die ik als krijgsgevangene toentertijd te lezen kreeg, heb ik luchtfoto's van de brandende hoofdstad gezien. Vier ministers, enkele ambtenaren, enkele honderden soldaten en officieren, enkele duizenden vluchtelingen zijn in Engeland. Voor hen is er niets dan angst, hopeloosheid en armoede. In deze omstandigheden moet U een administratieve dienst opbouwen, agenten aanwerven niet alleen in Groot-Brittannië, maar ook op het vasteland en bijzonder in België.

Hardnekkig zet U zich aan het werk met die zin voor organisatie en tucht, die een van uw kenmerken is. U werkt hand in hand met de Britse Secret services. U stelt de verbinding op met de Belgische Weerstand. Trapsgewijze wordt over heel België een inlichtingsnet gesponnen, die het geallieerde Hoofdcmando belangrijk materiaal verschaft. Dag in, dag uit, worden per radio inlichtingen uit het bezet gebied ontvangen, betreffende het militair vervoer, de Duitse kustdefensie, de troepenbewegingen, de vliegvelden. Af en toe sneuvelt een agent, dikwijls worden weerstandsgroepen door de Duitsers ontdekt en hun leden gevangen genomen. Uw medewerkers worden in België of in Frankrijk door de Royal Air Force neergezet en weer afgehaald. De Belgische Staatsveiligheid wordt allengs een groot raderwerk.

In de loop van de jaren wordt uit België versterking gebracht. Zo komen Paul Behin, vandaag Ambassadeur te Kinshasa, en last but not least, auditeur generaal Ganshof Van Der Meersch, die op 29 juli 1943 tot Hoge Commissaris voor 's Rijks Veiligheid benoemd wordt. De besluitwet die dit ambt inricht, zegt dat «onder de omstandigheden ontstaan door de oorlog en de vijandelijke bezetting het nodig lijkt het optreden van overheden samen te ordenen, met het oog op de verbinding met het bezette land en de handhaving der orde in het bevrijde land».

In september 1943 wort U tot Officer of the Order of the British Empire benoemd. We weten al dat de Britse Regering met zijn eretekens niet zo vrijgevig omgaat als de onze, en een Belg mag fier zijn naast zijn handtekening de letters O.B.E. te mogen zetten.

Maar de grootste hulde die mijns inziens aan de Belgische Diensten gebracht werd staat in de memoires van Winston Churchill, band III, bl. 249 te lezen:

«In speaking of «agents» it would be fair to single out the Belgians for special mention. In 1942 they provided about 80 % of all «agent» information on this subject (RADAR) including a vital map stolen from the German Officer commanding search light and radar equipment for the more northerly of the two sectors of the German night fighter line in Belgium. It was this map, in common with other information, which enabled our experts to unravel the system of the German air defence. By the end of the year we knew not only how the hostile system worked, but how to cope with it».

De bevrijding van België zal een einde stellen aan uw activiteit als beheerder van de Staatsveiligheid.

Na een verblijf van vier jaren in Londen komt U naar het vaderland terug, met de grootste lofreden van Britse, Amerikaanse en Luxemburgse zijde en met de vriendschap van allen, hoog en laag, die gedurende die vier jaren met U samenwerkten.

Had ik ongelijk mijn compliment te beginnen met de herinnering aan vier jaren activiteit die U te Londen doorbracht als beheerder van de Staatsveiligheid? Ik heb onlangs gelezen «The Spy who came in from the cold» en «Ess muss nicht immer Kaviar sein», deze roman op meer dan één miljoen exemplaren gedrukt en gewijd aan de diensten van Admiraal Canaris. Wanneer ik in het

Belgische Staatsblad te Londen het besluit van uw benoeming had teruggevonden, heb ik een nacht doorgebracht met het doorbladeren van de verzamelingen van ons officieel blad sedert de eerste dagen van de uitwijking tot aan de bevrijding en heb ik op intense wijze deze bewogen periode van ons nationaal leven terug beleefd.

De geschiedenis en de roman hebben mij er toe aangezet op de voorgrond te plaatsen wat voor U een begeisterd doch pijnlijk kapittel was, daar het beëindigd werd in 1945 door het overlijden van uw moeder in het concentratiekamp te Ravensbrück.

Te Londen is U niet enkel een voortreffelijk organisator geweest en een leider belast met zware verantwoordelijkheden. De regering heeft beroep gedaan op uw rechtskennis en op uw ervaring als magistraat.

Een besluit van de ministers in raad vergaderd op 25 januari 1941 « gezien de onmogelijkheid de raad voor wetgeving bijeen te roepen » stelt een juristenraad in voorzeten door oud-Senator Herbert Speyer en waarvan U één van de acht leden waart. Een jaar later zullen Henri Rolin, thans Staatsminister, en Jean Leroy, thans gezant te New Dehli, er aan toegevoegd worden.

Een besluit-wet van 23 oktober 1941 richt in Groot-Brittannië de rechtsmacht in voor de zeevaart en nl. een rechtbank der beroepen in zeevaartzaken; U wordt tot auditeur-generaal benoemd bij deze rechtsmacht van beroep, terwijl de griffier Pierre Vermeylen plaatsvervangend Voorzitter werd van het tribunaal voor zeevaartzaken en Frédéric Dumont auditeur bij deze rechtsmacht.

Wetende dat, om met Engeland te onderhandelen, er een bijzondere handigheid vereist is heeft de regering U betrokken bij verschillende delicate onderhandelingen. U maakte deel uit van de Belgische afvaardiging die het Engels-Belgisch militair akkoord voorbereidde. U hebt ook deelgenomen aan de Internationale Conferentie der Vluchtelingen die te Londen zetelde in april 1941.

Doch het is tijd verder achteruit te blikken. Ik dien wel mede te delen dat U geboren is in 1905 in Oost-Vlaanderen in een familie waarvan deel uitmaakten: juristen, geneesheren, provincieraadsleden en volksvertegenwoordigers.

U verblijft gedurende gans de eerste wereldoorlog in Groot-Brittannië waar U de grammar-school en het college volgt. U besluit uw humaniteiten in Notre-Dame-de-la-Paix. U begint uw universitaire studiën in St. Louis om ze te beëindigen in 1929 in de Vrije Universiteit te Brussel.

U wordt tot het afleggen van de eed voorgesteld door mr. Léon Lepage, doch naar alle waarschijnlijkheid was de curatele van faillissementen niet van aard U te begeisteren, want U zet uw stage voort bij Mr. Léon Hayoit de Termicourt die zich beijverde aan de talrijke juristen die hij vormde zijn rechtskennis en de vruchten van zijn ervaring mede te delen. U hebt voor deze uitzonderlijke patroon een grote genegenheid bewaard.

U wordt in 1933 opgenomen in het Parket te Brussel onder het gezag van de Heer M. Ganshof van der Meersch, en op zijn voorstel wordt U op de voor-avond van de inval benoemd tot eerste substituut. Uw samenwerking met deze dynamische corpsoverste zal slechts gedurende enkele maanden onderbroken worden door de overrompeling van het land.

Na de bevrijding van België wordt U lid van de Belgische militaire zending bij het inter-geallieerd Hoofdkwartier gehecht aan de 21e groep der Britse legers.

In 1945 wordt U auditeur-generaal benoemd bij het Hof van beroep te Gent en in 1947 verlaat U het Parket-Generaal om Raadsheer van State te worden.

Zij die behoorden tot de eerste groep hebben de zittingen niet vergeten die gehouden werden op de hoogste

verdieping van het Ministerie van Binnenlandse zaken, gedurende dewelke men de uitvoeringsbesluiten uitwerkte van onze organische wetten, onder het kortstondig voorzitterschap van de Heer M. Velge. U wordt gelast met het op punt stellen van reglement van innerlijke orde van onze instelling en, wanneer ik het mij goed herinner, wordt uw voorstel zonder enige wijziging goedgekeurd. U hebt ook de regelen vastgesteld voor het toekennen der eervolle onderscheidingen.

Eindelijk was U ook voor ons beroep de « arbitre des élégances ». U zijt het die met de nauwkeurigste zorg het regents-besluit van 23 augustus 1948 hebt opgesteld waarin de kledij beschreven wordt die gedragen wordt op de zittingen en bij officiële ceremoniën door de leden van de Raad van State, het auditoraat, de griffie en het coördinatiebureau.

Sommigen hadden voorgesteld dat, naar het voorbeeld van hun Franse collega's, de Belgische Staatsraden de rok en degen zouden dragen, wat hun aanhorigheid tot de administratieve orde zou onderstrepen. Deze oplossing werd verworpen en wij dragen de toga omdat wij, niet-tegenstaande ons budgetaire afhankelijkheid van het departement van Binnenlandse Zaken, een statuut kennen dat gelijkaardig is aan datgene van de rechterlijke orde.

Zodra de instelling bepaald begon te werken is U geëcht geworden aan de sectie der wetgeving, waar uw activiteit de voortzetting was van degene die U ontplooid had te Londen in de Juristenraad die tijdelijk de Raad voor Wetgeving had vervangen. Behalve een onderbreking van twee jaar hebt U steeds één der beide kamers der wetgeving voorzeten.

Meer dan 5.000 adviezen zijn onder uw leiding verstrekt geworden. Al de adviezen van uw Kamer zijn gekenmerkt door een zekere stijl, welke ook de auteurs waren die aan het onderzoek hebben medegewerkt en de assessoren die hebben gezeteld. Ik mag dus wel besluiten dat hun definitieve vorm het werk is van dezelfde opsteller.

Zij die de Raad van State raadpleegden hebben er dikwijls aan gehouden U te bedanken voor de hulp die U verstrekt hebt aan de afdeling der wetgeving. Persoonlijkheden van zo verschillende aard als Voorzitter Van Cauwelaert, de Ministers Janne, Spinoy of Van Elslande hebben U hun dankbaarheid betuigd. Daar ik niet de gelegenheid heb gehad al de archieven van de Raad van State na te pluizen vergeet ik er vele andere.

En nu is U, Mijnheer de Voorzitter, tot een nieuwe mijlpaal gekomen in uw loopbaan, ten dienste van het land. U werd — hoeft het gezegd te worden — voorgesteld aan de keuze van de Koning door onze algemene vergadering. U is waarschijnlijk de laatste die zal voorgesteld zijn door een der wetgevende kamers.

De Senaat heeft inderdaad besloten onze organieke wet te wijzigen en de voordracht door een der Kamers af te schaffen. Die wijziging is tevens door de Kamercommissie goedgekeurd geworden. Voorts zullen de eerste voorzitter en de voorzitter door de algemene vergadering van de Raad van State gekozen worden. De zin van die wijziging is, luidens de parlementaire voorbereiding, de onafhankelijkheid van de Staatsraad te versterken. Dat mag wel zijn. Ik heb mij nooit afhankelijk geacht, toen ik tweehonderd en twaalf brieven aan de Volksvertegenwoordigers schreef. Maar toen de Kamer, na een geheime stemming mijn kandidatuur voorstelde, voelde ik een zekere trots. Heeft degene die door een overgrote meerderheid van de nationale vertegenwoordiging voorgesteld werd niet een groter gezag, dan degene die slechts door zijn collega's gekozen wordt?

Wij hebben U voorgesteld, de Senaat heeft uw kandidatuur goedgekeurd, de Koning heeft U benoemd. U kunt nu, met trots, vooruitgaan.

24 januari 1967.

## TAALKUNDIGE KRONIEK

### DE VERTALING VAN « RECOURS »

*Van Mr. Dr. G. Van Ginsbergen te Brussel, ontvingen wij het hieronderstaand schrijven :*

\* \* \*

Geachte Redactie,

Aan de interessante uiteenzetting van Leliard in de editie van 22 januari 1967 over de betekenis van de Franse term « recours » zou ik gaarne nog iets willen toevoegen.

In art. 177 van het EEG-Verdrag vinden wij in de Franse tekst de term « recours », in de Italiaanse « ricorso », in de Duitse « Rechtsmittel » en in de Nederlandse « hoger beroep ». Dit laatste is onjuist omdat immers « recours » hier gebruikt is in de algemene betekenis van « hogere voorziening » of « rechtsmiddel ». Wilde men de vier teksten woordelijk toepassen, dan zou men tot het onaantvaardbare resultaat komen dat de Franse, de Duitse en de Italiaanse tekst het rechtsmiddel van cassatie wél omvatten, terwijl de Nederlandse tekst het zou uitsluiten. Naar ik reeds in het Nederlands Juristenblad 1966 blz. 133 heb betoogd, zou men in het Nederlands echter niet van rechtsmiddel zonder meer mogen spreken, aangezien hier slechts de gewone rechtsmiddelen zijn bedoeld.

Het Europese Hof van Justitie in Luxemburg heeft zich ook al met het « recours » van art. 177 bezig gehouden. Het gebruikt zeer terecht niet de term « hoger beroep » uit de Nederlandse tekst, doch spreekt van « hogere voorziening » of « de nationale rechter in hoogste instantie ». Voor nadere bijzonderheden moge ik verwijzen naar mijn opmerkingen in het Nederlands Juristenblad 1966 blz. 429.

Hoogachtend,

*Dr. G. Van Grimbergen.*

## BALIELEVEN

### Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Het bestuur van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen, zond de hieronderstaande omzendbrieven aan de leden :

Waarde Confraters,

Het reeds vroeger aangekondigde « colloquium over beroepshervormingen » gaat door op zaterdag 18 februari e.k. in de voormiddag ten paleize.

De heer voorzitter Janssens is zo vriendelijk geweest drie zalen ter beschikking te stellen voor de diverse secties :

— Zaal 2e Kamer : « Balie-binnen » t.t.z. de problemen tussen advocaten, met referaat van Emiel De Cuyper.  
— Zaal 10 Bis : « Balie-Buiten » t.t.z. de problemen tussen Balie en buitenwereld met referaat van Jozef Van den Heuvel.

— Raadkamer : « Stage » met referaat van Herman Lange.

We beginnen om 10 uur stipt.

Om degelijk werk te doen, is het te verkieszen dat de suggesties, en de vragen van de confraters, liefst schriftelijk, hetzij in het brievenbusje van de vestiaire, hetzij bij een der refaraathouders, zouden worden bezorgd.

De bedoeling is, aan de hand van de besprekingen, positieve voorstellen uit te werken.

Met confraternele groeten,  
Het bestuur.

Waarde Confraters,

Op zaterdag 11 februari e.k. in de namiddag, bezoeken we drie ateliers van Antwerpse schilders.

Jack Godderis verwacht ons om 14.30 uur bij hem, Koninklijke laan 21 te Berchem.

Vandaar, omtrent 16 u. leidt hij ons naar het Vrij Atelier, Meir 76 te Antwerpen en tenslotte gaan we rond 17 u. naar Herman Jacobs, Blindestraat 18 te Antwerpen.

De echtgenoten zijn hartelijk welkom.

Wilt U inmiddels reeds de datum van het worstensouper noteren, vrijdag 10 maart.

Met confraternele groeten,  
Het bestuur.

## TIJDSCHRIFTEN

**Tijdschrift voor Notarissen**, jg. 1967 - nr. 1 :

Register 1937-1966. — Uit de praktijk.

**De Gemeente**, jg. 1967 - nr. 1 :

Begin van een nieuw jaar. — Vanstraelen C., Uitvoering van de vernietigingsbevoegdheid van de Koning en de gouverneur sedert de wet van 27 juni 1962.

**Rechtspraak der Haven van Antwerpen**, jg. 1966 :

Tabellen.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie**, jg. 1967 - nr. 4936.

Rijks K., Harmonisatie van de indirecte belastingen op het kapitaalverkeer (I). — Kollewijn R.D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Internationaal Privaatrecht (XIII, slot).

**Sociaal Economische Wetgeving**, jg. 1966 - nr. 11/12.

Baardman B., Groepsvrijstelling voor alleenverkoopcontracten in het E.E.G. — Kartellrecht. — Steyaert J.J., Werkstaking in de Belgische wetgeving.

**Journal des Tribunaux**, jg. 1967 - nr. 4561.

Smolders Th. et Godfrin J., Chronique des droits intellectuels pour 1965. (Suite et fin.)

**Mouvement Communal**, jg. 1967 - nr. 1.

Houtciq J., Les communes françaises et le Ve Plan.

**Recueil Général de l'enregistrement et du notariat**, jg. 1967 - nr. 21001 à 21008.

Donnay M., Loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse.

**Revue de Droit Pénal et de Criminologie**, jg. 1967 - nr. 4.

Nielsen N., La détention préventive dans les trois pays scandinaves. — Versée M. Th., La privation de la liberté dans la procédure pénale belge.

**Bulletin van de E.E.G.**, jg. 1967 - nr. 1.

Het Europese vervoerbeleid : van coöperatie tot integratie.